

INSTITUTTRÅDET

Sak nr.: 3/17

ePhorte saksnummer:

Sakstype
Drøftingssak

Møte: 1/17

Innspill til strategi for Fakultet for kunst, musikk og design

Til saken

Fakultetsstyresak 4/17 omtaler rammene for den innledende strategiprosess for Fakultet for kunst, musikk og design. I saken ble det vedtatt å opprette en arbeidsgruppe som har fått følgende mandat:

- Arbeidsgruppen skal utarbeide en skisse til struktur og innhold for en strategiplan for Fakultet for Kunst, musikk og design for perioden 2017-2022.
- Arbeidsgruppen skal foreslå mulige visjoner og målsettinger for det nye fakultetet, og antyde tiltak som iverksettes for å nå målene.
- Arbeidsgruppen skal bruke UiBs strategi «Hav, liv, samfunn» som utgangspunkt for sine forslag.
- Arbeidsgruppen skal i sitt arbeid ha god og synlig dialog med fakultetet og instituttene, både ansatte og studenter.
- Arbeidsgruppen legger selv opp en formålstjenlig møteplan og finner sin arbeidsmetode.

Arbeidsgruppen, som foreløpig har hatt tre møter, skal levere sitt forslag til siste møte i interimsfakultetsstyret.

Med utgangspunkt i «*Utrekning om opprettelse av fakultet for kunst, design og musikk ved UiB*», Kapittel 5; «*Nytt fakultet: Faglig profil*» (vedlagt), ber arbeidsgruppen ansatte om innspill til fakultetets strategiprosess. I første omgang ønsker vi tilbakemelding på følgende spørsmål:

- Hvordan ønsker ansatte at fakultetet skal fremstå for omverden?

- Hvordan kan fakultetet legge til rette for samhandling med omverden?
- Hvordan kan fakultetet legge til rette for faglige og tverrfaglige møteplasser?
- Hva kan utvikles av studietilbud både innenfor og på tvers av de etablerte fagfeltene?
- Hva kan utvikles av forskningssatsinger både innenfor og på tvers av de etablerte fagfeltene?
- Hva kan fakultetet gjøre for å utvikle veilederkompetanse og forskerskole på PhD-nivå?
- Hvordan bør fakultetet arbeide med samlokalisering?

Saken legges frem til drøfting i instituttrådet. GA sender innspill innen 29/3 2017.

Forslag til **vedtak**: Instituttleder videreformidler de synspunktene som fremkom i møtet

Frode Thorsen

Vedlegg: «*Utredning om opprettelse av fakultet for kunst, design og musikk ved UiB*»

Ny struktur i universitets- og høgskolesektoren

KHiB – UiB fase 2
Utredning om opprettelse av fakultet for
kunst, design og musikk ved UiB

Rapport fra prosjektgruppen, 12.04.2016

Dekan Aashild Grana, KHiB (leder)

Dekan Mona Larsen, KHiB

Professor Hilde Kramer, KHiB

Enhetsleder Kari Bjørge Johnsen, KHiB

Instituttleder Frode Thorsen, UiB

Professor Brynjulf Stige, UiB

Professor Ingvild Gilhus, UiB

Seniorrådgiver Steinar Vestad, UiB

Sekretær: Seniorrådgiver Nina Malterud, KHiB

Innhold

1	Sammendrag og anbefalinger	4
1.1	Sammendrag	4
1.2	Prosjektgruppens viktigste anbefalinger	6
2	Bakgrunn	7
2.1	Nye krav til kvalitet fra regjeringen: Meld. St. 18 (2014-2015)	7
2.2	Fagområdet KUNST	8
2.3	Om kunstnerisk utviklingsarbeid	9
2.4	Kort beskrivelse av Kunst- og designhøgskolen i Bergen	9
	Utdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid ved KHiB – oversikt	11
2.5	Kort beskrivelse av Griegakademiet ved Universitetet i Bergen	12
	Utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning ved GA – oversikt	14
3	Fase 1 utredning KHiB – UiB april–oktober 2015	15
	Faglige ambisjoner for nytt kunstnerisk fakultet	17
4	Fase 2: Rammer og prosess	19
4.1	Styringsgruppe, prosjektgruppe, mandat	19
4.2	Prosess	21
	Kontakt med faglig og administrativt ansatte	21
	Involvering gjennom delutredninger	22
	Musikkterapi og musikkvitenskap ved GA	23
4.3	Avgrensing av mandatet	23
5	Nytt fakultet: Faglig profil	24
5.1	Fakultetets hovedformål og innretning	24
5.2	Kunst, design og musikk – praksis som kjerne	24
5.3	Utvikling av tverrfaglige møtesteder/samarbeid på fakultetsnivå	25
5.4	Samhandling med andre fakultet ved UiB og med omverdenen	26
5.5	Nytt fakultet, volum i nasjonal sammenheng	27
6	Nytt fakultet: Forskerutdanning	28
6.1	Nytt kunstnerisk ph.d.-program: forutsetninger, muligheter og utfordringer	28
	Bakgrunn: Stipendiatprogrammet	28
	Kunstnerisk ph.d.-program ved Universitetet i Bergen – volum og innretning	29
	Konsekvenser og utfordringer	30
6.2	Vitenskapelig baserte ph.d.-grader ved UiB	31
	Grieg Research School in Interdisciplinary Studies	31
7	Nytt fakultet: Organisasjonsmodell	32
7.1	Institutter og fakultetsnivå	32
7.2	Navn på fakultet og institutter	34
7.3	Fagmiljøenes synlighet og identitet	34
7.4	Overordnet organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning i nytt fakultet	35
7.5	Administrasjon og infrastruktur	36
7.6	Økonomi	37
8	Nytt fakultet: Samlokalisering	39
9	Sluttord	41

Samlet oversikt over prosjektgruppens anbefalinger

Prosjektgruppens viktigste anbefalinger, følger opp sammendraget.....	6
Faglig profil.....	28
Forskerutdanning.....	31
Institutter og fakultetsnivå.....	32
Navn på fakultet og institutter.....	34
Synlighet og identitet.....	35
Overordnet organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning.....	36
Administrasjon og infrastruktur.....	37
Økonomi.....	38
Samlokalisering.....	40

Forkortelser i rapporten

UiB	Universitetet i Bergen
KHiB	Kunst- og designhøgskolen i Bergen
GA	Griegakademiet – Institutt for musikk
GRS	Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies
HF (UiB)	Det humanistiske fakultet, UiB
PKU	Program for kunstnerisk utviklingsarbeid: overbygning for Prosjektprogrammet og Stipendiatprogrammet
UHR	Universitets- og høgskolerådet
NRKU	Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid, UHR
KD	Kunnskapsdepartementet
NOKUT	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
DBH	Database for statistikk om høgre utdanning
NFR	Norges forskningsråd

Relevante referansedokumenter

Meld. St. 18 (2014-2015) Konsentrasjon for kvalitet — Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-2014-2015/id2402377/>

Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter («Forskningsmeldingen») <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-18-20122013/id716040/>
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Meld-St-7-20142015/id2005541/>

UiB strategi 2016-2022 <http://www.uib.no/strategi>

KHiB strategi 2012-2016
<http://www.khib.no/norsk/om-khib/styring-og-ledelse/strategiplan-2012-2016/>

NRKU rapport 2015: Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst.
1995-2015: 20 år med kunstnerisk utviklingsarbeid <http://www.khib.no/norsk/kunstnerisk-utviklingsarbeid/ny-uhr-rapport-om-forskning-og-utviklingsarbeid-innen-fagomraadet-kunst/>

1 Sammendrag og anbefalinger

I kapittel 2-4 redegjøres det for bakgrunn for prosessen siden 2014, virksomheten ved GA og KHiB, samt rammer og prosess i fase 1 og 2. I kapittel 5-8 redegjøres det for ulike sider av det nye fakultetet, slik det ser ut i fase 2, og det er disse kapitlene som danner grunnlag for sammendraget, med prioriterte anbefalinger. Utfyllende anbefalinger finnes i de enkelte kapitlene.

1.1 Sammendrag

Nytt fakultet: Faglig profil (kap.5)

Det nye fakultetets hovedformål skal være utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid, forskning og formidling innen kunst, design og musikk. Gjennom de ulike studieprogrammene er målet å utdanne skapende kunstnere, designere og musikkutøvere. Fakultetet skal også utdanne kandidater innen nærliggende fagområder der kompetanse innen skapende kunst, design og musikk inngår, som musikkterapi, musikkvitenskap, skapende kuratorpraksis og pedagogikk for kunstnere, designere og musikere.

Fakultetets faglige profil bygger på nåværende KHiB med kunst og design, og GA som inneholder både skapende og utøvende musikk, musikkterapi, musikkvitenskap og musikkpedagogikk. Faglig ansatte på kunstnerisk grunnlag vil utgjøre et stort flertall av faglige årsverk i det nye fakultetet. Kunstnerisk utviklingsarbeid vil utgjøre en betydelig del av forskningen og bidra til å identifisere fakultetet. Samtidig vil fakultetet romme vitenskapelig forskning, særlig innen musikkterapi og musikkvitenskap. Kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning skal ha likeverdige ressurser og støttefunksjoner.

Med utgangspunkt i nåværende studietilbud ved KHiB og GA er det store muligheter for samarbeid og utvikling av nye felles tilbud, og utredning fra en egen arbeidsgruppe viser med all tydelighet potensialer for dette. Kunst, design og skapende/utøvende musikk i nytt fakultet bør også systematisk bygge ut et felles fagmiljø for kunstnerisk utviklingsarbeid, og fakultetet bør tilrettelegge for interne møtesteder mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og annen forskning.

Det vil være ønskelig og mulig for det nye fakultetet å utvikle tverrfaglighet og interfakultære samarbeidsrelasjoner innen universitetet, og med andre forskningsmiljø i regionen, fag- og forskningsmiljø nasjonalt og internasjonalt. Med fokus på praksis vil fakultet for kunst, design og musikk ha mye til felles med de profesjonsorienterte fakultetene ved UiB, samtidig som vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid er et særtrekk.

Fakultetet ved UiB blir det største i Norge av de miljøene for kunstutdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid som er tilordnet et universitet, og det eneste hvor design, kunst og musikk er samlet i ett fakultet. Det kan også om noen år bli det eneste hvor hele fakultetet er samlokalisert.

Kunstnerisk ph.d.-program (kap. 6)

Etablering av et kunstnerisk ph.d.-program er en forutsetning for opprettelse av det nye fakultetet. Overgang til gradstildeling og styrking av stipendiatmiljø anses som avgjørende faktorer for videre faglig utvikling ved fakultetet. Det kunstneriske ph.d.-programmet med sitt fagmiljø vil være sentralt i arbeidet med videre utvikling av kvalitetskriterier for gjennomføring, dokumentasjon og evaluering av kunstnerisk utviklingsarbeid. Nye krav til volum fra NOKUT krever tilførsel av flere stipendiatstillinger.

UiB kan bli blant de første institusjonene i Norge som etablerer eget program, og fakultetet må være en sterk bidragsyter i omorganisering av Stipendiatprogrammet, videreføring av nasjonal kunstnerisk

forskerskole og videre utvikling av nasjonale og internasjonale møtesteder for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Samtidig vil musikkterapi og musikkvitenskap fortsatt ha vitenskapelig ph.d.-utdanning. Forskerutdanning ved fakultetet vil knyttes til nasjonal kunstnerisk forskerskole som utgår fra nåværende Stipendiatprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid, og til den regionale forskerskolen *Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies*.

Organisasjonsmodell, navn, styring og ledelse, synlighet og identitet (kap. 7.1–7.3)

Prosjektgruppen foreslår at fakultetet fra oppstart 01.01.2017 har tre institutter med fagfeltene KUNST / DESIGN / MUSIKK. Navn på instituttene avgjøres senere. Prosjektgruppen foreslår at navnet på fakultetet blir *Fakultet for kunst, design og musikk*. Videreføring av opparbeidet synlighet og identitet for nåværende KHiB og GA vil ligge både i faglig aktivitet, i navn på fakultet og institutter og i godt kommunikasjonsarbeid. Samlokalisering i Møllendal av både kunst, design og musikk vil ha stor betydning for synlighet og identitet lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Administrasjon og infrastruktur (kap. 7.5)

Prosjektgruppen tilrår at alle administrative tjenester på fakultetet legges til fakultetsnivå, med ansvar for støtte til instituttene og fagmiljøene. KHiB har god erfaring med denne administrative organiseringen, med to fagavdelinger i samme størrelsesorden som hvert av de foreslåtte institutter. Samling av de administrative tjenestene i en enhet direkte under (fakultets)direktøren utelukker ikke at ansatte kan ha sitt fysiske arbeidssted ved instituttene.

Deler av de administrative arbeidsoppgavene ved dagens KHiB er relatert til at KHiB er en selvstendig høgskole. Dette endres når KHiB inngår i et nytt fakultet ved UiB. Slike administrative støttefunksjoner bør flyttes til UiBs sentrale avdelinger med samme formål. Dette gjelder i hovedsak arbeidsoppgaver knyttet til eiendomsdrift, arkiv, bibliotek og IT-drift. Dette er estimert til omkring 11 årsverk. Nytt fakultet må uansett organisering få faglig relevante tjenester på disse områdene. Fagmiljøene i nåværende KHiB og GA må spesifisere sine særlige behov, slik at man kan sikre at tjenestene får relevant innretning. Arkiv, bibliotek, kommunikasjon og IT har noen overlappende funksjoner og må sees i sammenheng.

Innenfor områdene økonomi, HR, utdanning og forskning/ kunstnerisk utviklingsarbeid vil det være behov for videre utredninger knyttet til organisering og arbeidsdeling mellom de ulike enheter og nivå etter etablering av det nye fakultetet. Prosjektgruppen har ikke vurdert detaljerte bemanningsplaner for de administrative arbeidsoppgavene. Dette er arbeid som må videreføres i løpet av høsten 2016. Over tid bør administrativ reorganisering av nåværende ressurser ved KHiB og GA kunne gi innsparing, samtidig som målet er gode tjenester for den faglige virksomheten

Økonomi (kap. 7.6)

KHiB er unntatt fra finansieringsmodellens resultatelementer både når det gjelder studiepoeng og kunstnerisk utviklingsarbeid, med unntak av ferdigstilte doktorgrader (kunststipendiatene). GAs virksomhet er inkludert når det gjelder studiepoeng og forskningspublisering, men unntatt når det gjelder kunstnerisk utviklingsarbeid. KD arbeider med revisjon av finansieringsmodellen, og nytt fakultet må avvente denne. Kunst, design og utøvende/skapende musikk i nytt fakultet vil følge det som KD vil gjøre gjeldende for kunstnerisk utviklingsarbeid nasjonalt sett.

På sikt bør det nye fakultetet inngå i UiBs budsjettfordelingsmodell på linje med de andre fakultetene ved UiB, med mulighet for tildeling fra felles strategiske satsningsmidler og midler til vitenskapelig utstyr. Det foreslås at dette først skjer med virkning tidligst fra 01.01.2018.

Det er viktig at fakultetet har en stabil og oversiktlig økonomi ved opprettelsen. Åpningsbalansen i det nye fakultetet bør bestå av dagens budsjett ved KHiB samt dagens budsjett for Griegakademiet, justert for eventuell flytting av arbeidsoppgaver til UiB sentralt. Det forventes betydelige overføringer (i hovedsak bundne midler) ved KHiB fra 2016 til 2017. Disse overføringene må inngå i åpningsbalansen for det nye fakultetet. Flytting av kunst og design til Møllendal vil gi betydelig økning i husleiekostnader. Det forutsettes av dette løses innenfor KHiBs eksisterende budsjetttramme. UiB påtar seg ansvaret for å finne finansiering til minimum 7 nye kunststipendiatstillinger.

Samlokalisering (kap. 8)

Kunst og design flytter til Møllendalsvn. 61 sommeren 2017. Samlokalisering av hele fakultetet i Møllendal innen overskuelig tid er en realistisk mulighet. Ansvar for oppfølging av mulig nybygg i Møllendalsvn. 69 for Griegakademiet ligger hos UiB.

1.2 Prosjektgruppens viktigste anbefalinger

- *Fakultet for kunst, design og musikk* ved UiB opprettes fra 01.01.2017. Fakultetet inkluderer alle nåværende fagfelt ved KHiB og GA. Det nye fakultetet vil være det eneste ved UiB med fokus på kunstnerisk utviklingsarbeid.
- Ambisjonene om tverrfaglige møtesteder innen fakultetet, både når det gjelder studier og forskning, må tas videre i systematisk strategisk arbeid.
- Det nye fakultetet må utvikle strategisk plan i løpet av 2017. Denne må integreres med UiBs strategiplan 2016-2022.
- Kunstnerisk ph.d.-program ved UiB må etableres slik at det fyller nye krav til volum fra NOKUT.
- UiB påtar seg ansvaret for å finne finansiering til minimum 7 nye kunststipendiatstillinger.
- *Fakultet for kunst, design og musikk* starter med tre institutter fra 01.01.2017.
- Spørsmål om styring og ledelse av det nye fakultetet og instituttene må utredes, eventuelt med overgangsordninger, og med størst mulig medvirkning fra de som skal være i fakultetet.
- Prosjektgruppen tilrår at alle administrative tjenester på fakultetet legges til fakultetsnivået, med ansvar for støtte til institutter og fagmiljø.
- Administrative støttefunksjoner knyttet til at KHiB er en selvstendig høyskole, flyttes til UiBs sentrale avdelinger. Dette gjelder i hovedsak eiendomsdrift, arkiv, bibliotek og IT- drift. Fagmiljøene i KHiB og GA må spesifisere sine særlige behov, slik at man kan sikre at tjenestene får relevant innretning. Innenfor økonomi- og personalarbeid bør det arbeides videre med arbeidsfordeling mellom det nye fakultetet og universitetets sentrale administrative avdelinger.
- Konkretisering av bemanningsplaner for administrasjon og infrastruktur må videre utarbeides.
- Åpningsbalansen for nytt fakultet bør bestå av dagens budsjett ved KHiB samt dagens budsjett for GA. UiB må gi en redegjørelse for forventet aktivitet og finansieringsnivå ved GA.
- Husleieøkningen som følger av at kunst og design flytter til Møllendal i 2017, dekkes innenfor KHiBs eksisterende budsjetttramme.
- Samlokalisering av kunst, design og musikk i Møllendal berører alle deler av virksomheten og er av avgjørende betydning for fakultetet, og må følges opp best mulig fra UiB.

2 Bakgrunn

2.1 Nye krav til kvalitet fra regjeringen: Meld. St. 18 (2014-2015)

Konsentrasjon for kvalitet — Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren

Initiativ til utredning om mulig samarbeid mellom Kunst- og designhøgskolen (KHiB) og Griegakademiet (GA) ved Universitetet i Bergen (UiB) ble tatt av institusjonene selv høsten 2014, foranlediget av regjeringens varsel om strukturendringer i UH-sektoren. I Stortingsmelding 18 (2014-15), *Konsentrasjon for kvalitet*, som ble offentliggjort i mars 2015, ble det klart hvilke føringer og tiltak regjeringen vil introdusere for å styrke kvalitet i sektoren. Meldingen beskriver utfordringer knyttet til små, sårbare forskningsmiljøer og spredte, små utdanningstilbud med sviktende rekruttering. Regjeringen ønsker et landskap med færre og sterkere institusjoner. Fremtidige institusjoner vil bli prøvd opp mot et sett kvalitetskriterier som hver for seg ikke er nye, men nå er samlet og skal sees i sammenheng. De er hentet fra Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), KDs tilstandsrapport for høyere utdanning, Studiebarometeret m.m.:

- Andel årsverk i førstestillinger
- Søkning studieplasser
- Gjennomføring studier
- Studentenes tidsbruk
- Ansattes publisering
- Eksterne forskningsinntekter
- Størrelse på doktorgradsutdanningene
- Internasjonal orientering
- Samspill og samarbeid
- Andre relevante forhold

Intensjonen i stortingsmeldingen har senere vært aktivt fulgt opp fra KD med blant annet

- møter med institusjoner;
- høringsforslag til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning;
- forslag til skjerpede krav til høyskoler som ønsker å bli vitenskapelig høyskole eller universitet, og skjerpede krav for å kunne opprette master- eller doktorgradsstudier;
- høring om endring av modell for styring og ledelse i universitets- og høyskoleloven.

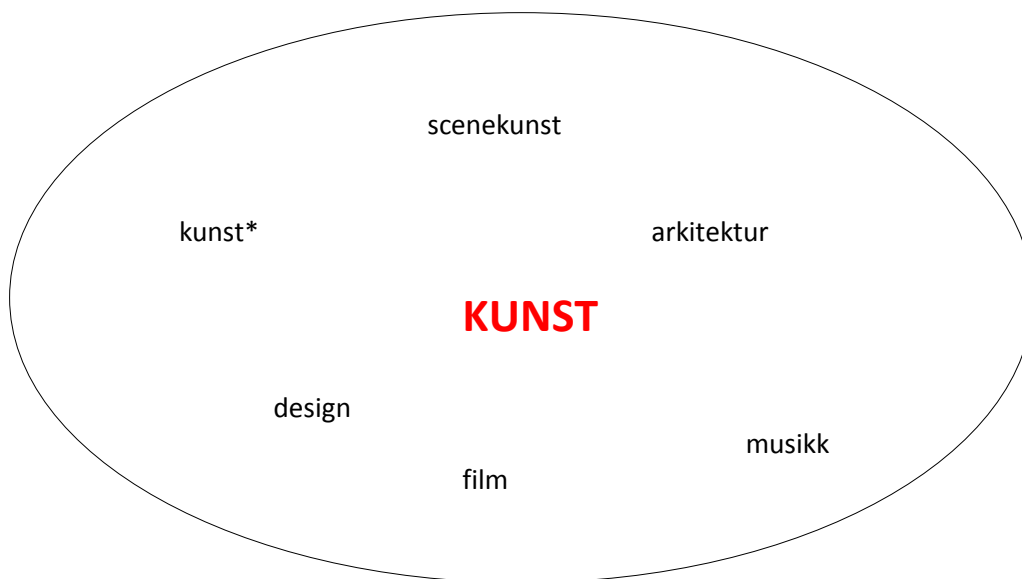
I meldingen står det følgende om KHiB og UiB/GA (s. 51):

Universitetet i Bergen og Kunst- og designhøgskolen i Bergen er i dialog om hvordan man kan få bedre synergier mellom fagmiljøene ved Kunst- og designhøgskolen i Bergen og Griegakademiet ved Universitetet i Bergen.

KHiB og UiB/GA var på dette tidspunkt i gang med utredning fase 1 (se kap. 3), og føringene i stortingsmeldingen ble tatt inn i vurderingene i dette arbeidet. Prosessen mellom KHiB og UiB/GA er del av et større bilde, utforming av et nytt institusjonslandskap i Norge, med styrking av faglig virksomhet som mål.

2.2 Fagområdet KUNST

Bakteppet for tilnærmingen mellom KHiB og GA er det nasjonale fellesskapet som er etablert gjennom de siste 20 årene mellom de institusjonene og fagmiljøene som har ansvar for kunstutdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Dette samarbeidet har resultert i opprettelse av Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU) i 2003 og Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU) i Universitets- og høgskolerådet (UHR) i 2012. Fagmiljøene har samarbeidet tett omkring utvikling av rammeverk og kvalitetskriterier for kunstnerisk utviklingsarbeid, innspill for økning av ressurser til dette fra Kunnskapsdepartementet, etablering av felles fora og andre felles saker av strategisk betydning. Slik er det i løpet av disse årene etablert en forståelse av KUNST som overgripende fagområde for de enkelte kunstfelt:

* *KUNST* er overbyggende betegnelse på fagområdet, men brukes også om fagfeltet billedkunst (fine art), som er del av det store fagområdet.

Denne forståelsen av ett fagområde er i tråd med formuleringer i forslag fra 2000 til rammeverk for Stipendiatprogrammet/Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, som starter med en begrepsavklaring:

Uttrykket kunstutdanning brukes i denne innstilling konsekvent som fellesbetegnelse på all utdanning der kunstnerisk skapende eller utøvende uttrykk og arbeidsformer står sentralt, herunder også musikk- og designutdanning. Likeså er uttrykk som kunstnerisk utviklingsarbeid, kunstnerisk arbeid osv. brukt som fellesbegrep for arbeid innen alle kunstarter, musikk og design inkludert.

(Forslag til program for kunstnerisk kompetanseutvikling i kunstutdanningsinstitusjonene, Innstilling fra en arbeidsgruppe nedsatt av Kunsthøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolen i Oslo og Norges musikkhøgskole, 03.11.2000, s. 5)

KHiB og GA har gjennom årene hatt en rekke faglige samarbeidsprosjekter for studenter, og har også erfaring med samarbeid om eksternt finansiert kunstnerisk utviklingsarbeid¹. Den første kunststipendiaten ved KHiB (2003-) hadde bakgrunn fra komposisjon ved GA og hadde biveileder fra dette miljøet. Etter at arbeidet med fase 1 startet i 2015, er de faglige kontaktflatene styrket.

¹ KHiB fikk i 2012 midler fra det nasjonale Prosjektprogrammet til forskningsprosjektet *Re-Place*, med GA som partner.

2.3 Om kunstnerisk utviklingsarbeid

Forståelsen av kunstnerisk kompetanse som likestilt med og alternativ til vitenskapelig kompetanse, er gjennomgående reflektert i lover og forskrifter for universiteter og høyskoler. Kunstnerisk utviklingsarbeid, som er basert på kunstnerisk kompetanse, har vært en lovpålagt oppgave siden 1995, sidestilt med forskning. Kunstnerisk utviklingsarbeid tar utgangspunkt i kunstnerens, designerens og musikerens særlige erfaring og refleksjon, og bidrar med kunnskapsutvikling på kunstnerisk grunnlag, i form av tekst og andre medier så vel som i form av kunstneriske resultater. Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU) i UHR har i 2015 gitt ut rapporten *Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst. 1995-2015: 20 år med kunstnerisk utviklingsarbeid*. Her beskrives kunstnerisk utviklingsarbeid slik (s.33):

Kunstnerisk utviklingsarbeid

- genererer kunnskapsutvikling på kunstnerisk grunnlag
- artikulere og tematiserer faglige spørsmål gjennom kunstnerisk praksis og refleksjon
- utvikler og utfordrer et bredt spekter av uttrykks- og dokumentasjonsformer
- etablerer arenaer for faglig deling både for prosess og resultat
- kvalifiserer refleksjon i institusjonene gjennom faglig kontekstualisering og kritisk drøfting
- bidrar til og utfordrer kunstnerisk praksis og kunstfeltets diskurser
- styrker kunstnerisk kompetanse i samfunnet

[...] Dagens kunstneriske utviklingsarbeid rommer hele spekteret av forskning og utviklingsarbeid for fagområdet kunst, og oversettes til engelsk som artistic research.

I NRKU-rapporten drøftes det om begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid burde erstattes med kunstnerisk forskning – forstått som sidestilt med *vitenskapelig* forskning – men det konkluderes med å videreføre det begrepet som nå er gjennomgående etablert i sektorens rammeverk. Det blir likevel påpekt at kunstnerisk utviklingsarbeid i dag i mange sammenhenger, eksempelvis i Stortingsmelding 18 (2012–2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*, er inkludert i et bredt forskningsbegrep uten at dette er eksplisitt definert. Denne overlappingen i begrepsbruk anses ikke som et problem.

2.4 Kort beskrivelse av Kunst- og designhøgskolen i Bergen

Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB) ble opprettet i 1996 i forbindelse med den nasjonale høyskolereformen, som en sammenslutning av Statens høyskole for kunsthåndverk og design og Vestlandske kunstakademi. KHiB har i 20 år vært en av de tre selvstendige statlige institusjonene i Norge med ansvar for kunstutdanning på høyere nivå og kunstnerisk utviklingsarbeid², og har i den rollen hatt stor innflytelse på etablering og rammeverk for Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU) og Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid. Kunst- og designhøgskolen har operatøransvar for PKU som ble opprettet i 2003 og nå omfatter Stipendiatprogrammet og Prosjektprogrammet, og har status som et 1-4(4)-organ³.

Fra 1996 var kunsthøgskoler en egen institusjonskategori i sektoren, men etter endringer i 2005 ble KHiB og KHIO plassert i høyskolegruppen. Etter søknad om institusjonsopprykk, på eget initiativ, ble KHiB i 2014 akkreditert av NOKUTs styre som vitenskapelig høyskole på kunstnerisk grunnlag.

² De to andre er Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO) og Norges musikkhøgskole (NMH)

³ Fra Lov om Universiteter og høyskoler: § 1-4. *Særlig ansvar for enkelte institusjoner:*

(4) Departementet kan i samråd med institusjonen legge driften av en nasjonal fellesoppgave til en bestemt institusjon, uten at institusjonens egne styringsorgan har ansvaret for den faglige virksomheten.

I akkrediteringssøknaden ble det blant annet redegjort for hvordan KHiB har stabilt kunstnerisk utviklingsarbeid av høy kvalitet relatert til sine fagfelt. Søknaden fikk svært positiv tilbakemelding fra NOKUTs sakkyndige komite. Kunnskapsdepartementet har avslått søknaden om opprykk med henvisning til at det kommer nye kriterier for institusjonsakkreditering fra 2016, men KHiB har fra 2014 utvidete faglige fullmakter, også til å opprette egne mastergrader.

KHiB har hatt utfordringer mht. lokalisering ved at virksomheten foregår i seks ulike bygg spredt i Bergen. Samlokalisering var lovet siden institusjonen ble opprettet i 1996. Etter oppdrag fra KD utlyste Statsbygg i 2004 arkitektkonkurranse om nybygg, som ble vunnet av arkitektfirmaet Snøhetta. Etter en lang prosess blir nå nybygget i Møllendalsveien 61, brutto 14 500 m², ferdigstilt våren 2017 og hele kunst- og designhøgskolens virksomhet blir samlokalisert der.

Rektor og prorektor ved KHiB er valgt og rektor er styreleder. Dekaner og direktør er ansatt på åremål. Administrative støttefunksjoner er samlet på fellesnivået og samarbeider tett med fagavdelingene. KHiB har ansatte i totalt 93 årsverk⁴: 42 faglige og 51 teknisk-administrative årsverk⁵, og 322 registrerte studenter. Av antall faglige årsverk har 23,15 årsverk førstekompetanse. Mer enn 90 % av de faglige årsverk er ansatt på kunstnerisk grunnlag⁶. For å sikre fornyelse og relevans benytter KHiB i stor utstrekning åremålstilsetninger for faglige stillinger, i samsvar med Universitets- og høyskoleloven.

Avdelingsstrukturen ved KHiB ble revidert i 2012 og ser nå slik ut:

Avdeling for design

Avdeling for kunst

KHiB tilbyr bachelorgrader og mastergrader innen design og kunst, og har stipendiater på doktorgradsnivå i det nasjonale Stipendiatprogrammet. KHiB tilbyr også master i kuratorpraksis og praktisk-pedagogisk utdanning for kunstnere og designere (PPU). I forbindelse med implementering av Kvalitetsreformen 2004 ble det etablert mulighet for studenter til å legge opp individuelle studieløp på tvers av tradisjonelle faggrenser, og denne forutsetningen har vært fulgt opp i senere revisjoner av studieprogrammene.

Kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning har sterkt fokus ved institusjonen. KHiB har siden 1996 organisert arbeidet ut fra et samlet fagmiljø: felles seminar for alle faglig ansatte, felles møter for stipendiatveiledere, fellesfaglige dager, felles midler for faglig ansatte til prosjekter, publikasjoner og kompetanseutvikling. Samtidig foregår arbeidet på avdelingsnivå, og faglig ansatte ved begge avdelingene er organisert i forskningsgrupper med hver sine ledere under dekanene.

Formidlingsvirksomheten ved KHiB er betydelig, og omfatter både kunstnerisk utviklingsarbeid og resultat av studentarbeid. KHiB har et visningssted for kunstnerisk utviklingsarbeid, Rom8, og to studentdrevne visningssteder, Galleri Fisk og Galleri Bokboden. De årlige masterutstillingene i design og kunst er blant de best besøkte utstillingene i Bergen.

KHiB rekrutterer internasjonalt når det gjelder faglig ansatte, stipendiater og studenter, noe som gir et miljø med stor bredde og tilgang til internasjonale nettverk. KHiB har målbevisst bygget internasjonale kontaktflater innen kunstnerisk utviklingsarbeid/artistic research, blant annet gjennom det omfattende prosjektet *Sensuous Knowledge* 2004-2013 med konferanser og publikasjoner (støttet av Norges forskningsråd), gjennom aktiv deltakelse i internasjonale

⁴ Alle tall vedr. ansatte og studenter er hentet fra DBH 01.10.2015.

⁵ Faglige årsverk inkluderer her rekrutteringsstillinger (stipendiater), og er summen av ansatte på avdelingene. Teknisk-administrative årsverk inkluderer også rektor, dekaner og verksmestere.

⁶ I DBH skiller ikke vitenskapelig eller kunstnerisk kompetanse, så dette tallet er anslag.

organisasjoner og ved sterk internasjonal representasjon i KHiBs komite for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Utdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid ved KHiB – oversikt

	Avdeling for kunst	Avdeling for design
Faglig profil (fra avdelingenes strategier)	Tilnærminger til kunstnerisk utviklingsarbeid og høyere kunstutdanning er konseptuelle og konkrete. Studio- og verkstedsbasert utdanning er basert på kunstnerisk utviklingsarbeid som kunnskaps- og arbeidsform, og på annen relevant forskning. Utforsker aktuelle tema og bidrar til samfunnsdebatten, med kunstneriske innspill og kritisk refleksjon.	Hvordan kan design bidra til å identifisere og løse problemer, skape opplevelser og invitere til refleksjon? Vektlegger nysgjerrighet, vitebegjær, eksperimentering og utforskning av metoder og materialer, alltid med mennesket i sentrum. Gjennom å utfordre de kreative prosessene og det visuelle språket utvikles ny innsikt og kunnskap om hvordan design kan skape økt livskvalitet og støtte bærekraftig ressursbruk. Blikket er globalt, samtidig som virksomheten er solid forankret i det vestlandske landskapet.
Fagfelt og fordypningsområder	<ul style="list-style-type: none"> - Elektroniske og digitale medier - Fotografi - Grafikk - Keramikk og leire - Maleri og tegning - Skulptur og installasjon - Tekstil - Tidsbasert kunst/performance 	<ul style="list-style-type: none"> - Visuell kommunikasjon: grafisk design, illustrasjon, interaksjonsdesign - Møbel- og romdesign/interiørarkitektur - Form - Farge
Studieprogram	<ul style="list-style-type: none"> - Bachelor i kunst - Master i kunst - Master i kuratorpraksis 	<ul style="list-style-type: none"> - Bachelor i design, spesialiseringer: <ul style="list-style-type: none"> - visuell kommunikasjon - møbel- og romdesign/interiørarkitektur - Master i design - Ettårig praktisk-pedagogisk utdanning for kunstnere og designere
Forskerutdanning	Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid (nasjonalt program)	
Tematiske satsingsområder i kunstnerisk utviklingsarbeid	<ul style="list-style-type: none"> - sted - materialitet - politikk - form 	<ul style="list-style-type: none"> - leve sammen - fortelle historier - forme miljøer
Organisering	<ul style="list-style-type: none"> - To grupper for kunstnerisk utviklingsarbeid med hver sin leder - Faglige koordinatorene for BA- og MA-program 	<ul style="list-style-type: none"> - To grupper for kunstnerisk utviklingsarbeid med hver sin leder - Faglige koordinatorene for BA- og MA-program

2.5 Kort beskrivelse av Griegakademiet ved Universitetet i Bergen

Griegakademiet – Institutt for musikk ved Det humanistiske fakultet er en videreføring av *Musikakademiet* (stiftet i 1905), siden Bergen musikkonservatorium. Konservatoriet ble overtatt av staten i 1981 og i 1995 ble denne selvstendige institusjonen overført til UiB. Navnet *Griegakademiet* ble ved opprettelsen tatt i bruk som fellesbetegnelse for de to samarbeidende musikkmiljøene ved UiB og Bergen Lærerhøgskole (nå integrert i Høgskolen i Bergen, HiB). UiB-miljøet (Griegakademiet – Institutt for musikk) skulle ha hovedansvar for utøvende og skapende musikkutdanning, mens HiB-miljøet (Griegakademiet, seksjon for musikk ved Avdeling for lærerutdanning) skulle konsentrere seg om lærerutdanninger med musikk. I 1997 ble Arne Bjørndals samling overført fra daværende *Institutt for kulturstudier og kunsthistorie* til Griegakademiet ved UiB.

I UiBs strategi 2016–22 er Griegakademiet omtalt slik (s. 11):

Her skapes det møtepunkter mellom kunstneriske disipliner, musikkvitenskap, musikkterapi, musikkpedagogikk og andre universitetsfag.

Dette er i overensstemmelse med hovedmålet som lå til grunn for etableringen i 1995: Griegakademiet skulle, i følge utredning i 1992, forene ulike erkjennelsestradisjoner ved å bygge bro mellom utøvende og skapende kunst og teoretisk viten om kunstens uttryksformer og bidra til å samle alle musikkfaglige ressurser i Bergensregionen.

Ved etablering var det forutsatt at budsjettet skulle bevilges direkte fra Det akademiske kollegium. Griegakademiet ble likevel snart innlemmet i Det humanistiske fakultetets økonomi og har siden vært innenfor denne rammen.

Griegakademiet har ansatt instituttleder på åremål og fast ansatt administrasjonssjef. Siden 1995 har det vært en betydelig økning i antall ansatte og studenter. GA har nå ansatte i totalt 61 årsverk⁷: 47 faglige og 14 teknisk-administrative årsverk⁸, og 221 registrerte studenter. Et flertall av faglige årsverk er ansatt på kunstnerisk grunnlag.

Griegakademiet omfatter følgende fagfelt med tilhørende studietilbud:

- Utøving (klassisk, jazz og tradisjonsmusikk ved Ole Bull Akademiet)
- Komposisjon
- Musikkvitenskap
- Musikkpedagogikk (PPU for utøvere og komponister)
- Musikkterapi

Musikkterapi ble opprettet som universitetsfag etter overføring av fagmiljø ved Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF) i 2006. I 2010 ble det opprettet en 5-årig integrert mastergrad i musikkterapi som videreføring av det tidligere studietilbudet, med et opptak på 12 studenter i året. Universitetsstyret har i februar 2016 tildelt musikkterapi 5 nye studieplasser per år, noe som vil gi et måltall på 85 studenter. Universitetets budsjettinnspill for 2017 tilsier et måltall på 110 studenter. GAMUT – Griegakademiets senter for musikkterapiforskning ble også opprettet i 2006, i samarbeid med det som nå heter Uni Research Helse. Senteret har en stor forskingsinnsats som er internasjonalt anerkjent og som blant annet har hatt betydning for anbefalinger i nasjonale faglige retningslinjer for psykosebehandling og rusbehandling. I tillegg til universitetets egne stillinger innen musikkterapi og eksterntfinansiert forskning lagt til UiB, har GAMUT (per 2015) ca. 4,5 årsverk med eksterntfinansiert aktivitet knyttet til Uni Research. GAMUTs aktivitet i UiB og Uni Research er samlokalisert og komplementær, ved at musikkterapiforskerne i Uni Research er spesialiserte i helsefagenes

⁷Alle tall vedr. ansatte og studenter er hentet fra DBH 01.10.2015.

⁸Faglige årsverk inkluderer her rekrutteringsstillinger (stipendiater). Teknisk-administrative årsverk inkluderer tre tekniske stillinger.

tradisjoner for kvantitativ evaluering av effekter, mens musikkterapiforskerne ved UiB i større grad er orientert mot humanistisk og musikkrelatert forskning, inkludert kunstnerisk produksjon. De to fagmiljøene opererer som et tvillingsenter.

Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies (GRS) ble etablert i 2010. Denne forskerskolen er knyttet til samarbeid innenfor UH-nett Vest⁹. Griegakademiet er koordinerende instans. Deltakende institusjoner er UiB, Universitetet i Stavanger, Høgskolen Stord Haugesund, Høgskolen i Bergen og Høgskolen i Volda. GRS har om lag 20 aktive stipendiater – mange ansatt ved andre institusjoner enn UiB – innenfor fagområdene musikkterapi, musikkpedagogikk, musikkvitenskap og utøving/komposisjon (kunstnerisk utviklingsarbeid).

Ved Griegakademiet er det, i tillegg til GAMUT, tre forskningsgrupper innen kunstnerisk utviklingsarbeid:

- GAFONOM – Griegakademiets forskningsgruppe for norsk musikk
- GAIMPRO – Griegakademiets forskningsgruppe for jazz og improvisasjon
- HIP-GA – Historically Informed Performance

Innen HIP-GA samarbeider utøvere fra tidligmusikk-feltet med komponister i prosjektet *Wheels Within Wheels*, støttet av PKU. En forskningsgruppe i musikkvitenskap er under etablering og det er en forskningsgruppe i musikkpedagogikk i samarbeid med Høgskolen i Bergen. GAFONOM og musikkvitenskapmiljøet samarbeider også med Senter for Griegforskning.

Griegakademiet har et utstrakt samarbeid med kunst- og kulturinstitusjonene i Bergen og regionen. Musikkterapi har et tilsvarende samarbeid med mange institusjoner i helsesektoren.

Griegakademiet gjennomgikk en ekstern evaluering i 2011. Evalueringen er blitt fulgt opp av UiB og HF, blant annet ved at det er utarbeidet romprogram og skisseprosjekt for nye lokaler. Det er også investert i utstyr og stillingsressurser er tilført.

⁹ <http://www.uib.no/forskning/75379/uh-nett-vest#>

Utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning ved GA – oversikt

Faglig profil	<p>Skaper møtepunkter mellom kunstneriske disipliner, musikkvitenskap, musikkterapi, musikkpedagogikk og andre universitetsfag.</p> <p>Utdanningene er basert på anerkjent forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid.</p> <p>Legger til rette for at studentene kan gjøre individuelle valg.</p> <p>Utstrakt samarbeid med kunst- og kulturinstitusjonene i Bergen og regionen.</p> <p>Musikkterapi har tilsvarende samarbeid med mange institusjoner i helsesektoren.</p> <p>Bred internasjonal kontaktflate og rekruttering.</p>	
Fagfelt og fordypningsområder	Utøving, komposisjon, PPU	Musikkterapi og musikkvitenskap
	<ul style="list-style-type: none"> - Utøving innen klassisk, jazz, folkemusikk, kirkemusikk - Komposisjon - Musikkpedagogikk 	<ul style="list-style-type: none"> - Musikkterapi - Musikkvitenskap
Studieprogram	<ul style="list-style-type: none"> - BA i utøvende musikk eller komposisjon - MA i utøvende musikk eller komposisjon - PPU for utøvere og komponister - International Diploma - Griegakademiets Unge Talenter (GUT) 	<ul style="list-style-type: none"> - Integrert MA i musikkterapi - BA i musikkvitenskap - MA i musikkvitenskap (ikke aktivt)
Forskerutdanning	<ul style="list-style-type: none"> - Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid (nasjonalt program) - Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies (GRS) (regional) 	
Tematiske satsingsområder i kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning	<ul style="list-style-type: none"> - Norsk musikk - Jazz og improvisasjon - Tidligmusikk - Samtidsmusikk - Komposisjon 	<ul style="list-style-type: none"> - Musikkterapi: barn og unge, psykisk helse, lindrende behandling, eldre helse, rusomsorg - Musikkvitenskap: etnomusikologi, populærmusikk, musikk og kjønn
Organisering	<ul style="list-style-type: none"> - Tre forskningsgrupper for kunstnerisk utviklingsarbeid - Faglige koordinatorene for BA- og MA-program 	<ul style="list-style-type: none"> - to forskningsgrupper - Musikkterapigruppen GAMUT, et tvillingsenter i samarbeid med Uni Research Helse - Faglige koordinatorene for BA- og MA-program

3 Fase 1 utredning KHiB – UiB april–oktober 2015

Arbeidet med utredningens fase 1 ble formelt startet opp 15.04 2015 i møte mellom ledelsen ved KHiB og UiB. Mandatet fikk sin endelige form slik:

Arbeidsgruppen skal utrede hvilke faglige gevinster som kan utløses ved ulike former for samorganisering av fagmiljøene for skapende og utøvende kunst ved Kunst- og designhøgskolen i Bergen og Griegakademiet ved Universitetet i Bergen. Det skal utredes hvilke organisasjonsformer som faglig sett synes sterkest og mest framtidsrettet, med referanser til pågående strukturreform i universitets- og høgskolesektoren.

To likestilte alternativ, begge med hovedformål kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstutdanning, skal utredes:

Bergen University of the Arts en selvstendig institusjon med KHiB og Griegakademiet	Et kunstnerisk fakultet ved UiB med KHiB og Griegakademiet
---	--

Utredningens fase 1 skal være en overordnet prinsipiell gjennomgang av forutsetninger og muligheter for de to alternativene som er fremmet i strukturmeldingen. Ønsket fra fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet om utredning av et tredje alternativ vil også bli fulgt opp som en del av fase 1.

Fase 1 skal være ferdigstilt innen 5. oktober 2015 og behandles i styrene for KHiB og UiB i oktober. En eventuell fase 2 med mer detaljert utredning vil bygge på tilbakemeldinger fra de to styrene og bør kunne ferdigstilles tidlig i 2016.

Arbeidsgruppen skal i prosessen sørge for god forankring i de respektive fagmiljøene.

Arbeidsgruppen består av

<i>Dag Rune Olsen</i>	<i>rektor UiB (erstattet prorektor Anne Lise Fimreite fra juni 2015)</i>
<i>Margareth Hagen</i>	<i>dekan HF UiB</i>
<i>Frode Thorsen</i>	<i>instituttleder Griegakademiet UiB</i>
<i>Tore Tungodden</i>	<i>assisterende universitetsdirektør UiB (sekretær)</i>
<i>Gerd Tinglum</i>	<i>rektor KHiB</i>
<i>Johan Sandborg</i>	<i>prorektor KHiB</i>
<i>Cecilie Ohm</i>	<i>høgskoledirektør KHiB</i>
<i>Nina Malterud</i>	<i>seniorrådgiver KHiB (sekretær)</i>

Premisser og avgrensning for utredningens fase 1

Fase 1 har som formål å kartlegge ambisjoner og muligheter ved et styrket samarbeid mellom KHiB og GA. Eventuelle organisatoriske endringsprosesser skal ikke ta fokus og ressurser fra den pågående faglige virksomheten. Administrative synergier av tettere samarbeid omfattes ikke av fase 1 av utredningen. Eventuelle anbefalinger fra fase 1 skal videre detaljutredes i fase 2 med sikte på å vurdere faglige og ressursmessige konsekvenser.

Kunstnerisk utviklingsarbeid og utdanning for kunstnerisk praksis/utøvelse er det primære faglige grunnlag for modellene som utredes.

Uavhengig av valg av modell bør de teoretiske miljøene ved GA fortsatt ha sin organisatoriske tilhørighet ved Det humanistiske fakultet. Ny organisering kan åpne for muligheter for samlokalisering mellom de utøvende kunstfagene og teori- og fag dersom dette vurderes som hensiktsmessig.

Gjennom prosessen i fase 1 ble det utviklet et sett med faglige ambisjoner (se side 17) som ble lagt til grunn for vurdering av de to alternativene. Vurderingene ble også gjort opp mot kvalitetskriteriene for strukturelle endringer i Strukturmeldingen. I rapport fra fase 1 05.10.2015 ble det redegjort for disse vurderingene og konkludert slik:

Begge organisatoriske modeller har fortrinn, og noen av dem kan være vanskelige å måle opp mot hverandre. Når arbeidsgruppen konkluderer med å anbefale at alternativet **Kunstnerisk fakultet UiB** utredes videre i en fase 2, fram til sommeren 2016, er følgende aspekter vektlagt sterkest:

Kunstnerisk fakultet UiB

- Universitetsstyret kan vedta opprettelse av kunstnerisk ph.d.-program i forlengelse av det nåværende nasjonale Stipendiatprogrammet, og øke antall stipendiater til 15.
- vil kunne bære fram en samlokalisering av GA med KHiB i Møllendal. Dette anses som svært viktig for videre faglig utvikling og synlighet.

Bergen University of the Arts

- vil ikke ha egen rett til å opprette doktorgrad, ikke kunne fylle antall 15 stipendiater og dermed ikke oppfylle dette kvalitetskriteriet i Strukturmeldingen.
- vil ikke i samme grad ha kapasitet til å fremme samlokalisering av KHiB og GA i Møllendal.

Enstemmige styrevedtak fra KHiB og UiB 29.10.2015 lyder slik:

KHiB:

Styret er tilfreds med arbeidsgruppens utredning KHiB-UiB fase 1.

Styret slutter seg til anbefalingene som er gitt i rapporten, og gir rektor og direktør fullmakt til å avklare mandat og organisering av utredning fase 2.

Styret ber om at utredningen ferdigstilles slik at utredningen kan behandles i styret innen 1. juni 2016.

Styret ber om å bli fortløpende orientert om utviklingen i fase 2.

UiB:

Styret er tilfreds med arbeidsgruppens utredning KHiB-UiB fase 1.

Styret slutter seg til anbefalingene som er gitt i rapporten, og gir universitetsledelsen fullmakt til å avklare mandat og organisering av utredning fase 2.

Styret ber om at fagmiljøenes egne vurderinger av tilhørighet innenfor nytt kunstnerisk fakultet tillegges stor vekt.

Styret ber om at utredningen ferdigstilles slik at den kan behandles i styret innen 2. juni 2016.

Faglige ambisjoner for nytt kunstnerisk fakultet

Disse ble formulert i fase 1 og har vært førende for utredningens fase 2.

[---] Utredningen er tuftet på gjensidig respekt for faglig egenart med intensjon om å legge til rette for å realisere fagmiljøenes visjoner for egen utvikling. Kunstnerisk utviklingsarbeid og utdanning for kunstnerisk praksis/utøvelse er det primære faglige grunnlag for et nærmere fellesskap mellom KHiB og GA. (Fra rapporten fase 1, s. 5)

1. Synliggjøre og styrke grunnlaget for kunstnerisk utviklingsarbeid, kunstutdanning og formidling innen universitets- og høyskolesektoren

a. Mer stabile og bærekraftige fagmiljøer og prosjekter

Både KHiB og GA har forutsetninger for å videreutvikle sine roller på nasjonalt nivå og bidra til å tydeliggjøre kunstfagenes arbeidsformer og innhold. En samorganisering av design, visuell kunst og utøvende musikk vil være en tverrkunstnerisk satsning som følger opp plattformen fra PKU, hvor *kunst* utgjør et eget fagområde med ulike fagfelt. En slik konstruksjon, med et anselig volum blant kunstutdanningene nasjonalt sett, vil være særmerket for Bergen og gi nye faglige muligheter. Ikke alle felt innen KHiB og GA har umiddelbart felles faglige interesser, men et større miljø med prinsipielt felles ståsted – det kunstneriske i sentrum – kan styrke kritisk masse og utfordre videre faglig utvikling.

b. Stimulere til nye tverrkunstneriske perspektiver innen kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstutdanning

KHiB og GA møtes allerede i dag faglig på områder relatert til lyd og elektroniske uttrykk, og Bergen har aktive fagmiljø på dette feltet. Det er grunnlag for å vurdere å opprette en tverrkunstnerisk mastergrad. Førstekompetanse og stipendiater med tverrkunstnerisk innretning finnes og kan danne grunnlag for felles prosjekter, eventuelt søknader til det nasjonale Prosjektprogrammet og andre eksterne finansieringskilder. Flere tverrkunstneriske møtesteder bør utvikles ut fra felles utfordringer innen kunstnerisk utviklingsarbeid.

c. Bidra til at det utvikles klare kriterier for gjennomføring, dokumentasjon og evaluering av kunstnerisk utviklingsarbeid på et høyt internasjonalt nivå

Denne utfordringen er knyttet til kvalitetsutvikling og konsolidering innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Utvikling på nasjonalt nivå er avhengig av at sterke lokale fagmiljø bidrar med erfaringer, evalueringer og videre strategier.

d. Utvikle flere møtesteder mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og andre relevante forskningsfelt

Kunstnerisk utviklingsarbeid innen fagområdet *kunst* vil i økende grad framover ønske kontakt og samarbeid med andre forskningsmiljø, både innen UiB og i andre forskningsmiljøer.

e. Videreutvikle ulike former for pedagogisk utdanningstilbud i tilknytning til kunstutdanningen

Både KHiB og GA har i dag PPU som del av studietilbudet. Disse miljøene kan styrkes ved et fellesskap. De bør også kunne bidra til kvalifisering av veilederrollen, både på doktorgradsnivå og på lavere nivå.

f. Tilrettelegge for tverrfaglig utdanning

2. Etablering av kunstnerisk ph.d.-program som bygger på det nasjonale Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid

KHiB og GA har hatt stipendiater i det nasjonale Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid siden 2003. I 2015 har KHiB fem og GA tre stipendiater i programmet, men bare seks med finansiering fra programmet (av de tre ved GA er to finansiert av UiB). Stipendiatprogrammet regnes som likeverdig med doktorgradsprogram i ulike sammenhenger og er plassert i 3. syklus i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, men gir i dag ikke gradsuttelling for fullført prosjekt. Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU) under UHR utreder nå hvorvidt gradsuttelling kan løses ved at flere av de deltakende institusjonene oppretter kunstneriske ph.d.-program, i nært samarbeid og med videreføring av den nasjonale forskerskolen. Etablering av et slikt program må følge blant annet krav til størrelse for fagmiljø, som for stipendiater er spesifisert til 15 i strukturmeldingen.

Overgang til gradstildeling og styrking av det lokale stipendiatmiljø anses som avgjørende faktorer for videre utvikling av fagmiljøet for kunstnerisk utviklingsarbeid ved KHiB og GA.

3. Styrke KHiB/GAs påvirkningskraft og tilstedeværelse på relevante lokale, nasjonale og internasjonale arenaer: synlighet gjennom faglig kvalitet og ressurser til å spille aktive roller

Både Kunst- og designhøgskolen i Bergen og Griegakademiet er navn som signaliserer faglig kvalitet. Disse må ivaretas for fortsatt synlighet og identitet. Ny organisering må bidra til å tydeliggjøre attraktive fagmiljøer for søkere til faglige stillinger og studieplasser i enda høyere grad.

Begge fagmiljøer har omfattende nettverk på individuelt og institusjonelt nivå både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette er avgjørende for faglig kvalitet, ikke minst møter med internasjonale standarder. Begge fagmiljø er allerede i høy grad internasjonalisert gjennom andel av studenter og ansatte. Det er et mål å være enda mer markante aktører både som deltakere og bidragsytere i institusjonelle nettverk og som initiativtakere til faglige møtesteder.

Synlighet både lokalt, nasjonalt og internasjonalt er konkret knyttet til lokalisering. KHiB flytter inn i Snøhettas nybygg i Møllendal sommeren 2017, og får med dette et identitetsskapende bygg med rom for å invitere offentligheten inn på en helt annen måte enn i dag. Bedre lokalisering for GA har i mange år vært et anerkjent faglig krav. UiB har i 2013 gjort en mulighetsstudie/forprosjekt av ombygging og utvidelse av nåværende lokaler i Nygård skole, som avventer prioritering fra Statsbygg. Dette innebærer en krevende rehabilitering av et eldre skolebygg. I Møllendal har Statsbygg kjøpt opp det tidligere lakkeringsverkstedet ved siden av nye KHiB, for å sikre mulige utvidelser. Dette kan være et mulig alternativ for lokalisering av GA i et nybygg. UiB vil arbeide for at GA blir samlokalisert med KHiB i Møllendal.

Både KHiB og GA er viktige aktører i den internasjonale kunst- og kulturbyen Bergen og har et nært samarbeid med kommunen, fylkeskommunen og alle institusjoner og aktiviteter av betydning i denne sammenheng: Festspillene, KODE inkludert komponisthjemmene, Bergen Kunsthall, Borealis, Bergen Assembly, Design Region Bergen, Teatergarasjen, BEK Bergen senter for elektronisk kunst, Lydgalleriet Østre med flere. Våre profesjonelle miljøer bidrar til at Bergen verdsetter og prioriterer kunst med profesjonell standard. Styrking av KHiB og GA vil ha ringvirkninger i byen og dermed også nasjonalt og internasjonalt.

4 Fase 2: Rammer og prosess

4.1 Styringsgruppe, prosjektgruppe, mandat

I møte 02.12.2015 ble styringsgruppen for fase 2 konstituert:

For Universitetet i Bergen:

Rektor Dag Rune Olsen (leder)

Dekan Margareth Hagen

Assisterende universitetsdirektør Tore

Tungodden

For Kunst- og designhøgskolen i Bergen:

Rektor Gerd Tinglum

Prorektor Johan Sandborg

Høgskoledirektør Cecilie Ohm

For studentene:

Sarah Leszinski, KHiB

Marita Stortjønli-Solvang, UiB

For de tillitsvalgte:

Kjell Erik Lommerud, Forskerforbundet

Jørgen Melve, NTL

Sol Sneltvedt, Forskerforbundet

Sekretær: Seniorrådgiver Lars Helge Nilsen, UiB

Mandat for styringsgruppen (02.12.2015)

Utredningens fase 2 har frist 15.4.2016 og behandles i begge institusjonsstyrene innen juni 2016.

Utredningen ledes av en styringsgruppe med representasjon fra ledelse, tillitsvalgte og studenter ved begge institusjoner, og har følgende mandat:

- 1. Styringsgruppen skal oppnevne en prosjektgruppe til å utrede problemstillinger knyttet til faglige ambisjoner, organisasjon og styring, ressurser og administrative spørsmål som angår opprettelse av et kunstnerisk fakultet. Prosjektgruppen skal fortløpende vurdere behov for bestilling av delutredninger fra andre grupper i de to institusjonene til hjelp i sitt arbeid.*
- 2. Styringsgruppen skal vedta mandat for prosjektgruppen.*
- 3. Styringsgruppen skal se til at fagmiljøenes egne vurderinger av tilhørighet innenfor nytt kunstnerisk fakultet tillegges stor vekt.*
- 4. Styringsgruppen skal se til at arbeidsdelingen mellom Det humanistiske fakultet og et nytt kunstnerisk fakultet tydeliggjøres i utredningen.*
- 5. Styringsgruppen skal se til at tidsplanen for behandling av utredningen i alle relevante organer overholdes slik at begge institusjonsstyrene kan fatte endelige vedtak i prosessen innen juni 2016.*
- 6. Styringsgruppen skal se til at prosjektgruppen ivaretar enn aktiv dialog med alle relevante fagmiljø og administrative enheter underveis.*
- 7. Styringsgruppen skal rapportere til sine respektive institusjonsstyrene underveis.*
- 8. Styringsgruppen skal fatte den endelige tilråding om navn på et eventuelt kunstnerisk fakultet ved UiB.*

Prosjektgruppen ble oppnevnt av styringsgruppen, i brev 04.12.2015:

Dekan Aashild Grana, KHiB (leder)
Dekan Mona Larsen, KHiB
Professor Hilde Kramer, KHiB
Enhetsleder Kari Bjørge Johnsen, KHiB
Instituttleder Frode Thorsen, UiB
Professor Brynjulf Stige, UiB
Professor Ingvild Gilhus, UiB
Seniorrådgiver Steinar Vestad, UiB

Sekretær: Seniorrådgiver Nina Malterud, KHiB

Mandat for prosjektgruppen (04.12.2015)

1. Prosjektgruppen skal utrede hvordan faglige ambisjoner som er listet i rapport fra fase 1, kan utløses gjennom opprettelse av et kunstnerisk fakultet ved UiB.
2. Prosjektgruppen skal utrede en organisasjonsmodell for nytt fakultet og se til at fagmiljøenes egne vurderinger av tilhørighet innenfor nytt kunstnerisk fakultet tillegges stor vekt.
3. Prosjektgruppen skal i sine anbefalinger ta hensyn til grenseoppgangen mellom Det humanistiske fakultet og et nytt kunstnerisk fakultet i tråd med premissene gitt i utredningens fase 1.
4. Prosjektgruppen skal utrede forutsetninger, muligheter og utfordringer for etablering av kunstnerisk ph.d.-program, i tråd med arbeidet som pågår i regi av Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU).
5. Prosjektgruppen skal utrede muligheter for samlokalisering i Møllendal i samband med KHiBs nybygg.
6. Prosjektgruppen skal utrede en ny overordnet organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid i nytt fakultet.
7. Prosjektgruppen skal foreslå hvordan utvikling av tverrkunstneriske møtesteder/samarbeidstiltak kan organiseres i et nytt fakultet.
8. Prosjektgruppen skal utrede behovet for og organisering av administrative ressurser knyttet til et nytt fakultet.
9. Prosjektgruppen skal fortløpende vurdere behov for bestilling av delutredninger fra andre grupper i de to institusjonene. Tema for slike delutredninger kan være spørsmål knyttet til
 - administrasjon, styring og ledelse
 - videreføring av opparbeidet identitet og synlighet for fagmiljøene ved KHiB og GA i nytt fakultet.
10. Prosjektgruppen skal rapportere fortløpende til styringsgruppen.

I tillegg, fra protokoll styringsgruppen 02.12.2015, sak 3/15:

Styringsgruppen vil be om at prosjektgruppen også utarbeider en økonomisk analyse som del av beslutningsgrunnlaget.

4.2 Prosess

Prosjektgruppen konstituerte seg 07.12.2015 og har hatt fem møter i januar–april 2016. Gruppen oppnevnte et arbeidsutvalg med Aashild Grana, Frode Thorsen og Nina Malterud for å drive arbeidet mellom møtene, i erkjennelse av at tidsrammen var kort og oppgaven stor. Prosjektgruppen har kommunisert med styringsgruppen ved at Grana og Malterud har møtt i styringsgruppens møter, rapportert om framdrift i prosjektgruppens arbeid og fått tilbakemelding underveis på sentrale spørsmål.

Prosjektgruppen fikk klare føringer når det gjaldt høring og kontakt med miljøene, og vil i de neste avsnittene redegjøre for hvordan dette har vært oppfylt:

- (fra mandatet): *se til at fagmiljøenes egne vurderinger av tilhørighet innenfor nytt kunstnerisk fakultet tillegges stor vekt.*
- (fra protokoll styringsgruppen 02.12.2015, sak 5/15): *Styringsgruppen forutsetter videre at prosjektgruppen har den nødvendige kontakt med grunnmiljøene under prosessen.*

Kontakt med faglig og administrativt ansatte

Ved KHiB er faglig ansatte fortløpende informert om prosessen i fase 2 via avdelingenes regulære kanaler, og administrativt ansatte er informert i jevnlige møter og i samling 21.12.2015. Ved GA har alle ansatte fått jevnlig oppdatering i GAktuelt (ukentlig nyhetsutsending), de administrativt ansatte fått oppdatert informasjon i forbindelse med ukentlige fellesmøter og Instituttrådet har fått orientering i møter 16.12. 2015, 04.02 og 17.03.2016.

Prosjektgruppen, i samarbeid med ledelsen ved KHiB og GA, har arrangert to seminarer for alle ansatte samt studentrepresentanter:

08.01.2016: Felles personalseminar i Terminus Hall:

Dagen ble brukt til informasjon om prosessen samt presentasjoner av prosjekter innen kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning ved GA og KHiB. Deltakerne var plassert rundt mindre bord og det ble satt av tid til samtale rundt bordene. En stor del av de ansatte, omkring 120, deltok.

25.02.2016: Felles personalseminar i Universitetsaulaen:

Dagen ble brukt til redegjørelser fra prosjektgruppen samt spørsmål og gruppearbeid omkring fakultetets faglig profil og organisasjonsmodell. Det var to kunstneriske innslag fra henholdsvis GA og KHiB og avslutningstale ved UiBs rektor. Innspill fra gruppearbeidene er samlet i eget dokument. Omkring 120 deltok også denne gangen.

Prosjektgruppen har fått gode tilbakemeldinger på begge seminarer fra deltakerne, og har fått nyttige innspill i arbeidet.

KHiBs informasjonsside på web fra fase 1 følges opp med tilgjengelig informasjon om fase 2, som protokoller fra styringsgruppen og prosjektgruppen og materiale fra seminarer.¹⁰ Det er også link til denne samlesiden fra GA/UiBs websider.

¹⁰ <http://www.khib.no/norsk/om-khib/ny-struktur-i-hoeyere-utdanning/>

Involvering gjennom delutredninger

Mandatet åpnet for bestilling av delutredninger, og dette har bidratt til å involvere flere. Rapportene fra to arbeidsgrupper for henholdsvis studieprogram og administrasjon/ infrastruktur, samt et notat om fakultetets økonomi, har gitt grunnlag for prosjektgruppens vurderinger i de relevante kapitlene senere i denne rapporten. Materialet kan leses i sin helhet på websiden for fase 2¹¹ og er viktige ressurser for kommende faser i prosjektet.

Her følger en oversikt over mandat og sammensetning:

Arbeidsgruppe studieprogram

Arbeidsgruppen skal sammenligne studieprogrammene ved KHiB og GA, inkludert de praktisk-pedagogiske utdanningene (PPU), med særlig vekt på:

- *Forsknings-/KU-basert undervisning*
- *Forholdet mellom teori og praksis*
- *Veiledningsformer*
- *Struktur og emner*
- *Særtrekk ved læringsmiljøene*

Formålet er å identifisere muligheter for faglig samarbeid på tvers av studieprogrammene.

Kari Bjørge Johnsen, KHiB (leder/sekretær)
Hans Knut Sveen, GA
Inger Marie Hatløy GA
Pedro Gomez Egaña, KHiB
Einar Wiig, KHiB

Gruppen har trukket inn flere faglig ansatte underveis i arbeidet. Materialet er omtalt av prosjektgruppen særlig i kapittel 5.3.

Arbeidsgruppe for administrasjon og infrastruktur

Arbeidsgruppen skal utrede og foreslå en hensiktsmessig organisering av støttefunksjoner, basert på en gjennomgang av fakultetets behov for administrasjon og infrastruktur. Arbeidet skal ta utgangspunkt i prosjektgruppens forslag om administrative funksjoner lokalisert til fakultetsnivå. Det skal tas hensyn til fakultetets faglige egenart, med kunstnerisk utviklingsarbeid som forskningspraksis og utdanning basert på kunstnerisk utviklingsarbeid som sentrale premisser. Gjennom utredningen skal det gis anbefalinger om hvilke oppgaver som bør løses på fakultetsnivå og hvilke oppgaver som bør løses i UiBs sentrale administrasjon.

Steinar Vestad, UiB (leder)
Vidar Lidtun, KHiB
Signe Solberg, KHiB
Kjerstin Tønseth, GA UiB
Trine Moe, HF UiB

Materialet er brukt av prosjektgruppen særlig i kapittel 7.5.

Prosjektgruppen bestilte også et notat:

Opprettelse av nytt fakultet for kunst, design og musikk ved UiB, økonomiske vurderinger
(Steinar Vestad)

Dette materialet danner grunnlaget for kapittel 7.6.

¹¹ <http://www.khib.no/norsk/om-khib/ny-struktur-i-hoeyere-utdanning/utredning-av-kunstnerisk-fakultet-fase-2/>

Tidlig i 2016 tok prosjektgruppen i samråd med UiBs eiendomsavdeling dette initiativet:

Arbeidsgruppe romprogram GA – KHiB

Gjennomgå romprogram som foreligger for GA og KHiB og se på mulig sambruk, som grunnlag for skisseprosjekt UiB/Statsbygg i Møllendal.

Ove Botnevik (leder), UiB

Frode Thorsen, UiB

Ellen Lien-Hicks, KHiB

Øyvind Skaar, KHiB

Rådgiver: Christian Ebbesen, Arkitektskap, som UiB har avtale med

Etter møte i styringsgruppen 29.01.16 ble videre ansvar for samlokaliseringsprosessen tatt ut av prosjektgruppens mandat, og denne gruppen rapporterer dermed ikke til prosjektgruppen.

Musikkterapi og musikkvitenskap ved GA

Fra fase 1 var det usikkert om musikkterapi og musikkvitenskap ved Griegakademiet fortsatt skulle være ved HF eller bli del av nytt fakultet. Fra musikkterapi kom det, før fase 2 startet, signal med ønske om å følge utøvende musikk inn i nytt fakultet. Det var fortsatt uavklart hvilket fakultet de ansatte ved musikkvitenskap ønsket å tilhøre, og prosjektgruppen tok derfor initiativ til at arbeidsutvalget møtte disse 20.01.2016. I møte med styringsgruppen 29.01 ble det imidlertid avklart at videre dialog med musikkvitenskap skulle ivaretas av Det humanistiske fakultet og ikke av prosjektgruppen.

I sakspapirene til HF's fakultetsstyremøte 15.03.2016 står følgende i S 11/16 Orientering om etablering av et nytt kunstnerisk utøvende fakultet ved UiB:

I brev til dekanen 24. februar konkluderer imidlertid musikkvitenskap at også de ønsker å tilhøre det nye fakultetet fordi musikkfagene slik vil kunne samarbeide og styrke hverandre. Dekanen mener at fagmiljøenes vurderinger skal tillegges stor vekt og anbefaler derfor at fagene musikkvitenskap og musikkterapi får sin fremtidige tilknytning ved det planlagte utøvende kunstfakultetet.

Prosjektgruppen tar dette til etterretning og inkluderer nå musikkvitenskap i beskrivelsen av nytt fakultet.

4.3 Avgrensning av mandatet

Noen avgrensninger i prosjektgruppens mandat er gjort underveis:

- Ansvar for mulig samlokalisering gjennom bygg for Griegakademiet i Møllendal ivaretas fra januar 2016 av UiB eiendomsavdeling.
- I styringsgruppen 29.01 ble det avklart at forhold som angår de enkelte ansattes rettigheter i virksomhetsoverdragelsen, vil følges opp i senere faser. Utredningen i fase 2 er på prinsipielt nivå.
- I samarbeid mellom ledelsen ved KHiB og ledelsen ved UiB er det startet opp et prosjekt for overføring av KHiB til UiBs IT-systemer og IT-tjenester. Dette ligger utenfor prosjektgruppens ansvarsområde.

5 Nytt fakultet: Faglig profil

5.1 Fakultetets hovedformål og innretning

Fakultetets hovedformål er utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid, forskning og formidling innen kunst, design og musikk. Gjennom de ulike studieprogrammene er målet å utdanne skapende kunstnere, designere og musikkutøvere. Fakultetet skal også utdanne kandidater innen nærliggende fagområder der kompetanse innen skapende kunst, design og musikk inngår, som musikkterapi, musikkvitenskap, skapende kuratorpraksis og pedagogikk for kunstnere, designere og musikere¹².

Fakultetet vil ved oppstart inkludere følgende fagfelt fra nåværende GA og KHIB:

- Utøvende musikk fordypninger: klassisk, jazz, tradisjonsmusikk
- Komposisjon
- Kunst fordypninger: foto, grafikk, keramikk og leire, maleri og tegning, elektroniske og digitale medier, tidsbasert kunst/performance, skulptur og installasjon, tekstil
- Design fordypninger: møbel- og romdesign/interiørarkitektur, visuell kommunikasjon (grafisk design, illustrasjon og interaksjon)
- Kuratorpraksis
- Musikkterapi
- Musikkvitenskap
- Pedagogikk/ PPU for kunstnere, designere, musikere

Fakultetets faglige profil bygger på nåværende KHIB med kunst og design, og GA som inneholder både skapende og utøvende musikk, musikkterapi, musikkvitenskap og musikkpedagogikk. Faglig ansatte på kunstnerisk grunnlag vil utgjøre et stort flertall av faglige årsverk i det nye fakultetet. Kunstnerisk utviklingsarbeid vil dermed utgjøre en betydelig del av forskningen og bidra til å identifisere fakultetet. Samtidig vil fakultetet romme vitenskapelig forskning, særlig innen musikkterapi og musikkvitenskap. Kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning skal ha likeverdige ressurser og støttefunksjoner.

For fagpersoner som er ansatt på grunnlag av kunstnerisk kompetanse, tar forskningen form av kunstnerisk utviklingsarbeid. Dette inkluderer ansattes individuelle kunstneriske/ designfaglige/ musikalske arbeid, tematiske fellesprosjekter og kritisk dialog og refleksjon tett knyttet til det faglige arbeidet. For fagpersoner som er ansatt på grunnlag av vitenskapelig kompetanse, tar forskning form av for eksempel kvalitativ og kvantitativ forskning, teoretisk og filosofisk forskning, samt forskning der kunstneriske prosesser inngår. Fakultetet skal legge til rette både for spesialisering og for samarbeid mellom ulike fagfelt og forskningstradisjoner, og for ulike former for offentliggjøring og dokumentasjon.

5.2 Kunst, design og musikk – praksis som kjerne

Prosjektgruppen tar utgangspunkt i at kunst, design og musikk er estetiske praksiser kjennetegnet av skapende prosesser, mangfold, kontroverser og stor bevegelighet. I et fakultet for kunst, design og musikk vil praksis innen ulike fagtradisjoner være samlende og styrende for virksomheten. Praksis i de aktuelle fagfelt har en egenverdi, samtidig som samfunnsrelevans, nytte og kritisk potensial utforskes.

¹² *Kunstnere, designere og musikere* brukes her i samsvar med fakultetets tre fagfelt kunst, design og musikk (se kap. 7.1). *Musikere* vil her, og videre i teksten, inkludere både komponister og utøvende musikere.

Det ligger i samfunnets forståelse av kunstnerisk og profesjonell praksis og i universitetets samfunnsmandat at praksis og forskning er tett forbundet. Det nye fakultetet skal fokusere både på utøvende/skapende praksis og på teori og forskning. Fakultetet skal legge til rette for mange former for kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning slik at de aktuelle praksiser kan videreutvikles, utfordres og fornyes. For fakultetet blir det viktig å sette søkelys på hvordan praksis, kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskap er sammenvevd.

5.3 Utvikling av tverrfaglige møtesteder/samarbeid på fakultetsnivå

Prosjektgruppen foreslår at fakultetet starter opp med tre institutter (se kap. 7.1), med stor åpenhet mellom instituttene. I universitetssammenheng er instituttene relativt små, og fagfeltene har mange mulige møtepunkter basert på både likhet og ulikhet når det gjelder utdanning og forskning. Organisasjonsmodell, strategier og incentiver skal derfor støtte opp om et aktivt faglig fellesnivå på fakultetet. Møtesteder på fakultetsnivå åpner for å se på fagfeltenes etablerte identitet på nytt.

Kunstnerisk utviklingsarbeid er fortsatt en ung forskningsform, hvor rammer, metoder og kvalitetskriterier er under debatt, og utvikles gjennom konkrete prosjekter. Det er utviklet et viktig nasjonalt fellesskap mellom institusjonene som arbeider med kunstnerisk utviklingsarbeid (se kap. 2.2). I tråd med disse erfaringene må kunst, design og skapende/utøvende musikk i nytt fakultet systematisk bygge ut et felles fagmiljø for kunstnerisk utviklingsarbeid gjennom fora for formidling av stipendiatprosjekter, andre prosjekter og forskningsgruppens arbeid. Nytt fakultet bør også tilrettelegge for interne møtesteder mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og annen forskning, hvor ulikheter kan bidra til å skjerpe egenarten.

En egen arbeidsgruppe (se s.22) har sett på muligheter for samarbeid på tvers av studieprogrammene ved GA og KHiB¹³. Med utgangspunkt i nåværende studietilbud ved KHiB og GA ser arbeidsgruppen svært positivt på mulighetene for samarbeid og utvikling av nye felles tilbud, og utredningen viser med all tydelighet potensialer for dette. Prosjektgruppen vil trekke fram noen av hovedpunktene fra arbeidsgruppens rapport:

- *Historisk mulighet for felles refleksjon over forholdet mellom skapende/utøvende praksis, teori og skriving*
- *Videreutvikle refleksjon som del av kunstneriske og skapende prosesser*
- *Utvikle pedagogisk og didaktisk refleksjon på kunstneriske premisser*
- *Systemisk tilnærming til samarbeid på tvers*
- *Videreutvikle veilederrollen og veiledning som undervisningsform*
- *Felles undervisning i estetisk teori, eller kritisk estetikk*
- *Utrede forprøver (ex.phil og ex.fak. – eller ex.kunst)*
- *En fleksibel ordning med frie emner*

Arbeidsgruppen påpeker noe som har vært erfart ved KHiB i mange år, nemlig at studenter innen kunst og design (og musikk) ønsker å ha fleksibel tilgang til ulike typer tilbud, og er drivkraft for tverrfaglighet. Kunst, design og musikk er i seg selv bevegelige og hybride felt, og dette må reflekteres i hvordan tilbudene organiseres og presenteres. Forholdet mellom praksis, teori, skriving og refleksjon er sentral problematikk både i studietilbud og forskningsmiljø på tvers av alle fagfelt ved nytt fakultet (jf. kap. 5.2), og et viktig overordnet utgangspunkt.

¹³ Arbeidsgruppens rapport finnes i sin helhet på http://www.khib.no/media/3165033/om_ utdanning_ khib_ og_ ga_ rapport_ arbeidsgruppe_ 31032016.pdf

Mye faglig motivasjon for nytt fakultet ligger i å ta fatt i disse mulighetene, og prosjektgruppen tilrår at ambisjonene tas videre i systematisk strategisk arbeid. Flere av punktene som arbeidsgruppen trekker fram, kan bearbeides videre så snart som mulig, eksempelvis tilnærming mellom de to PPU-miljøene.

En særlig utfordring for musikkterapi og musikkvitenskap er å få plass ex.phil/ex.fak for sine studenter fra høsten 2017. Dette kan ikke vente til bredere samarbeid og muligheter er utredet.

5.4 Samhandling med andre fakultet ved UiB og med omverdenen

De fagmiljøene som nå samles i et nytt fakultet, har solide tradisjoner for samhandling med andre fagmiljø, både ved UiB og i samfunnet ellers. Kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning undersøker verden på ulike måter, men kan være beslektet og forbundet gjennom tematikk som bearbeides gjennom prosjekter og prosesser. Kunst, design og musikk er praksisfelt som kan undersøkes med kunstneriske, humanistiske, juridiske, medisinske, naturvitenskapelige, psykologiske og samfunnsvitenskapelige tilnærminger. Det vil være ønskelig og mulig for det nye fakultetet å legge stor vekt på å utvikle tverrfaglighet og interfakultære samarbeidsrelasjoner innen universitetet, og andre forskningsmiljø i regionen, fag- og forskningsmiljø nasjonalt og internasjonalt. I UiBs strategi 2016-2022 heter det:

Vi skal utnytte og utvikle breddeuniversitetets unike muligheter for faglig mobilisering, fordypning og samarbeid på tvers av faggrenser.

Fakultetet vil representere nye utviklingsmuligheter for UiB som breddeuniversitet. Klyngestrategier er aktuelle, både gjennom muligheter for deltakelse i de store klyngesatsinger som UiB alt har vedtatt, som for eksempel klyngene innen media og helse, og gjennom egne klyngesatsinger innen mer avgrensede fagområder, slik det i dag prøves ut innen musikkterapi. Potensialet for kunstklynge bør utredes.

UiB har fra før seks fakulteter. Av disse er tre i stor grad orientert mot profesjonsutdanning: Det juridiske fakultet, Det medisinsk-odontologiske fakultet og Det psykologiske fakultet. De tre andre fakultetene – Det humanistiske fakultet, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet – er i større grad disiplinorientert. Med fokus på praksis vil et fakultet for kunst, design og musikk ha mye til felles med de profesjonsorienterte fakultetene ved UiB, samtidig som vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid er et særtrekk. Mange av fagmiljøene innen kunst, design og musikk identifiserer seg med kunstens frie posisjon i samfunnet og kjenner seg ikke hjemme i profesjonsbegrepet. Like fullt er det noen kjennetegn ved de profesjonsorienterte fakultetene som også vil være relevant for et fakultet for kunst, design og musikk – som det at praksis står i nær sammenheng med teori og forskning. Etablerte praksistradisjoner innen kunst, design og musikk ivaretas og utvikles videre, samtidig som disse understøttes av teori, kunstnerisk utviklingsarbeid og annen forskning.

Det er avgjørende for kunstnerisk kvalitet og relevans at fagmiljøene vedlikeholder og bygger ut relevante kunstneriske nettverk utenfor fakultetet og universitetet, og i stor grad lar faglig utvikling skje i dialog med disse eksterne aktørene. Dette gjelder samarbeid med kunst-, design- og musikkinstitusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner – regionalt, nasjonalt og internasjonalt. De enkelte fagfelt har også spesifikke samarbeidsrelasjoner å ivareta, ikke minst vil musikkterapi og musikkvitenskap ha nettverk som skiller seg fra utøvende/skapende kunst. Dialog med internasjonale fagmiljø må sikre at fakultetets strategier er relevante.

I seminaret med ansatte ved GA og KHiB 25.02.16 ble fakultetets plass både i nasjonal og internasjonal sammenheng diskutert. Det ble fremhevet at kunstlivet i Bergen er kjent for å være åpent, eksperimentelt og internasjonalt, og at det blir viktig å

- profilere seg som nytenkende innenfor kunstnerisk utviklingsarbeid, forskning og utdanning
- videreføre opparbeidet identitet som de tre fagfeltene hver for seg allerede er kjent for
- framstå som et sterkt fagmiljø med stor åpenhet i forhold til kunstneriske uttrykksformer og tverrfaglige muligheter
- utvikle og profilere fakultetet når det gjelder samarbeid med kunstmiljøer i Bergen, både institusjoner og de uavhengige arenaene.

5.5 Nytt fakultet, volum i nasjonal sammenheng

Fakultetet ved UiB blir det største i Norge av de miljøene for kunstutdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid som er tilordnet et universitet, og det eneste hvor design, kunst og musikk er samlet i ett fakultet. Det kan også om noen år bli det eneste hvor hele fakultetet er samlokalisert, dersom ambisjonene for GA i Møllendal realiseres.

Tabellene under viser volum i nasjonal sammenheng, illustrert med tall fra DBH 2015.¹⁴

	Studenter 2015	Ansatte 2015
Norges musikkhøgskole	701	195
Kunsthøgskolen i Oslo	533	191
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	659	146
Kunst- og designhøgskolen i Bergen	324	93
Griegakademiet	221	61
NTNU musikk + kunstakademi	475	73
Universitetet i Tromsø Det kunstfaglige fakultet	181	59
Universitetet i Stavanger Institutt for musikk og dans	253	45

	Studenter 2015
UiB fakultet for kunst, design og musikk	545
- <i>Kunst</i>	<i>173</i>
- <i>Design</i>	<i>149</i>
- <i>Musikk</i>	<i>221</i>
NTNU musikk + kunstakademi	475
- <i>Kunstakademiet i Trondheim (under Fakultet for arkitektur og billedkunst)</i>	<i>68</i>
- <i>Institutt for musikk (under HF)</i>	<i>407</i>
Universitetet i Tromsø Det kunstfaglige fakultet	253
- <i>Kunstakademiet</i>	<i>54</i>
- <i>Musikkonservatoriet</i>	<i>127</i>

¹⁴ Tallene må leses med et lite forbehold, ettersom DBH ikke spesifiserer eventuell fordeling mellom kunstutdanning, lærerutdanning og annet som disse enhetene rommer.

Faglig profil, prosjektgruppens anbefalinger:

- Det nye fakultetet kjennetegnes som det eneste ved UiB med fokus på kunstnerisk utviklingsarbeid, og med stor vekt på tverrfaglige samarbeidsrelasjoner både innen UiB og eksternt.
- Det nye fakultetet må utvikle strategisk plan i løpet av 2017. Denne må integreres i UiBs strategiplan 2016-2022.
- Ambisjonene om tverrfaglige møtesteder innen fakultetet må tas videre i systematisk strategisk arbeid, med grunnlag i rapporten fra Arbeidsgruppen for studieprogram og med kobling til fakultetets organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning.
- Det må utvikles planer for fakultetets oppstart og integrering i UiB, slik at andre fakulteter samt universitetets fellesadministrasjon og ledelse kan bli orientert om hva fakultetet står for, har behov for og vil bidra med.
- Når GA går ut av HF, må ny tvillingsenteravtale for GAMUT komme på plass gjennom forhandlinger mellom UiB og Uni Research.
- Ex.phil og ex.fak som er obligatorisk forfor musikkterapi og musikkvitenskap må sikres.

6 Nytt fakultet: Forskerutdanning

En forutsetning for opprettelse av det nye fakultetet er at UiB etablerer et kunstnerisk ph.d.-program. Kunst- og designhøgskolens motivasjon for overgang fra selvstendig institusjon til å bli del av nytt fakultet er hovedsakelig knyttet til etablering av dette programmet.

Samtidig vil musikkterapi og musikkvitenskap fortsatt ha vitenskapelig ph.d.-utdanning. Dersom nye krav fra NOKUT fører til at UiB vil erstatte sitt nåværende felles ph.d.-program med flere mindre program, må stipendiater ved musikkterapi og musikkvitenskap knyttes til et av disse.

Forskerutdanning ved fakultetet vil for det kunstneriske programmet knyttes til nasjonal kunstnerisk forskerskole som utgår fra nåværende Stipendiatprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid, og til den regionale forskerskolen *Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies*. Det er et mål å bygge opp møtepunkter mellom de ulike forskerskolene og kandidatmiljøene.

6.1 Nytt kunstnerisk ph.d.-program: forutsetninger, muligheter og utfordringer

Bakgrunn: Stipendiatprogrammet

Det nasjonale Program for kunstnerisk utviklingsarbeid/Stipendiatprogrammet ble opprettet i 2003 av daværende Utdannings- og forskningsdepartementet, etter forslag fra en arbeidsgruppe nedsatt av KHiB, KHiO og NMH. Med dette ble det anerkjent at også kunstutdanningene har behov for tredje syklus som bygger videre på det faglige grunnlaget i bachelor- og mastergradene. De deltakende institusjonene¹⁵ konkurrerer årlig om ledige stillinger. Stipendiatprogrammet regnes som likeverdig

¹⁵ Deltakende institusjoner er Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolen i Oslo, Norges musikkhøgskole, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet/Institutt for musikk og Kunstakademiet i Trondheim, Universitetet i Bergen/ Griegakademiet, Universitetet i Stavanger/Institutt for musikk og dans, Universitetet i Agder/Institutt for musikk, Høgskolen i Lillehammer/Den norske filmskolen, Høgskolen i Østfold/Akademi for scenekunst, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet/Det kunstfaglige fakultet, og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.

med doktorgradsprogram i ulike sammenhenger og er plassert i nivå 8 (3. syklus/ph.d.) i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR 2011).

Stipendiatprogrammet disponerer 26 treårige stipendiatstillinger i 2016. Ledige stillinger fordeles årlig av programstyret etter innsendte søknader fra institusjonene. I tillegg inkluderes egenfinansierte stipendiater fra institusjonene i programmets rammeverk, samlinger og seminarer. Etter beregninger av antall stipendiatstillinger opp mot årsverk basert på kunstnerisk kompetanse i sektoren, sammenlignet med stipendiatstillinger og årsverk basert på vitenskapelig kompetanse, har både programmet og institusjonene påpekt overfor KD at antallet må økes betydelig for å kunne snakke om en reell likestilling i rammevilkår for kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning.

En del av funksjonene for faglig og formell oppfølging av stipendiatene er i dag lagt til programstyret i PKU, i samarbeid med institusjonene, regulert i programmets retningslinjer. Programstyret har ansvar for felles forskerskole som består av en rekke seminarer og samlinger med spesifikke krav til stipendiatene. Forskerskolens opplegg ble revidert i henhold til nytt kvalifikasjonsrammeverk i 2011–12. Fagmiljøenes ønske om å få etablert gradsgivende program har ledet til at Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU) under UHR har utredet forslag om hvordan institusjonene selv kan overta ansvaret for kunstnerisk tredjesyklus. PKUs ansvar for de enkelte stipendiatene vil i dette forslaget gradvis fases ut, men forskerskolen videreføres som et nasjonalt felleseie. Stillingene som fortsatt tildeles gjennom Stipendiatprogrammet skal kunne inngå i institusjonelle, gradsgivende ph.d.-program. Forslag om omorganisering av Stipendiatprogrammet ble presentert for KD i desember 2015 og har siden vært på høring i UHRs Forskningsutvalg i februar 2016, hvor NRKUs forslag ble enstemmig anbefalt. Saken går våren 2016 videre til UHRs styre, som er høringsinstans for KD i dette spørsmålet.

Kunstnerisk ph.d.-program ved Universitetet i Bergen – volum og innretning

I tråd med Meld. St. 18 (2014-2015) Konsentrasjon for kvalitet foreslår Kunnskapsdepartementet skjerpede krav til doktorgradsprogram, i *Høring - forslag til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning* (05.11.2015):

§ 3-3 Krav til akkreditering av doktorgradsstudier

(6) Institusjonen skal dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å ta opp minst 15 stipendiater til studiet i løpet av fem år etter oppstart, og sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. Minst halvparten av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen.

Kunstnerisk ph.d.-program ved UiB må etableres slik at det fyller disse volumkravene. Nytt fakultet vil fortsatt delta i konkurransen om et begrenset antall stillinger fordelt gjennom Stipendiatprogrammet, men som beskrevet over, er antall stillinger til fordeling urimelig lavt. KHiB og GA har likevel gjennom årene oppnådd en god andel gjennom programmet. I de tre årene 2012–2014 er KHiB og GA tilsammen tildelt 6 stillinger. Siden 2012 har 7 stipendiater fra KHiB og GA fullført og fått godkjent sine prosjekt. Dette beskriver sannsynligvis det maksimale antall stipendiater fakultetet til enhver tid vil kunne oppnå med bevilgning fra Stipendiatprogrammet, med det volumet programmet har i dag. KHiB vil i tillegg egenfinansiere 2 stipendiater innen sin nåværende budsjettamme. GA har i dag to UiB-finansierte kunststipendiater, men dette er ikke en fast tildeling. For å sikre at man fyller de krav til volum som sannsynligvis vil bli gjort gjeldende fra 2016, må det legges til minimum 7 stillinger. Dette behovet er gjort kjent for KD i forbindelse med orientering fra rektorene ved KHiB og UiB om prosessen i fase 2.

Stipendiatprogrammets rammeverk er faglig sett bygget opp ut fra kunstnerisk ståsted. Dette har konsekvenser for formuleringer om målsetting, innhold, opptakskrav, leveringskrav og bedømmelseskriterier. Det er ikke mulig å utvikle en kunstnerisk basert variant under UiBs nåværende forskrift uten å gi slipp på den kunstneriske profilen, og dermed også miste retten til å søke stillinger og delta i forskerskolen i Stipendiatprogrammet. NRKU arbeider med forslag til nye veiledende retningslinjer som de enkelte institusjoner kan bygge egne program på. Disse retningslinjene bygger på UHRs veiledende ph.d.-retningslinjer fra 2013 og er tilpasset fagspesifikke behov.

Konsekvenser og utfordringer

KHiB og GA har hatt stipendiater i det nasjonale Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid siden 2003. KHiB og GA har siden starten vært representert i programstyret, er godt kjent med og har bidratt aktivt til programmets utvikling og kvalitet. I forbindelse med søknad om institusjonsopprykk fikk KHiB akkreditert sin deltakelse i Stipendiatprogrammet i 2014, fra NOKUT. Fagmiljøet i nytt fakultet er samlet sett godt rustet til å ta ansvar for eget program, og fakultetets fagmiljø besitter tilstrekkelig førstekompetanse for veiledning.

Overgang til gradstildeling og styrking av stipendiatmiljø anses som avgjørende faktorer for videre faglig utvikling ved fakultetet. Stipendiatenes prosjekter vil utgjøre en langt større andel av fakultetets kunstneriske utviklingsarbeid enn i dagens KHiB og GA. De vil være knyttet til fagmiljø og forskningsgrupper ved instituttene, samtidig som det vil bli lagt til rette for møtepunkter og fellesmiljø på fakultetsnivå. Overgang til fireårige stipendiatstillinger med 25 % undervisning er ønskelig, slik at kontakt mellom ph.d.-nivå og bachelor/master styrkes. Fakultetet blir medeier i den nasjonale forskerskolen, men må også utarbeide egne tiltak for stipendiatgruppen, eventuelt i samarbeid med program ved andre institusjoner og med GRS. Sammenlignet med dagens situasjon får man et langt større veiledermiljø med mulighet for veilederutvikling og -samarbeid. Det kunstneriske ph.d.-programmet med sitt fagmiljø vil være sentralt i arbeidet med videre utvikling av kvalitetskriterier for gjennomføring, dokumentasjon og evaluering av kunstnerisk utviklingsarbeid.

Man må regne med at et gradsgivende ph.d.-program vil ha sterkere rekrutteringspotensiale enn dagens ikke-gradsgivende stipendiatprogram. Likevel kan rekruttering bli en utfordring. Det vil bli konkurranse blant de norske institusjonene om gode søkere. Fakultetet må i stor grad rekruttere stipendiater internasjonalt, for å få sterke og relevante prosjekter. Gjennomstrømning til normert tid kan også regnes som utfordring, som i andre ph.d.-programmer ved universitetet.

Fakultetet kan bli blant de første institusjonene i Norge som etablerer eget program. Fakultetet må være en sterk bidragsyter i omorganisering av Stipendiatprogrammet, videreføring av nasjonal kunstnerisk forskerskole og videre utvikling av nasjonale og internasjonale møtesteder for kunstnerisk utviklingsarbeid.

6.2 Vitenskapelig baserte ph.d.-grader ved UiB

Grieg Research School in Interdisciplinary Studies

Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies (GRS) ble etablert i 2010 og forankret i Musikknett Vest, et nettverk av musikkutdanningsinstitusjoner på Vestlandet. Fem institusjoner er nå involvert: Griegakademiet/UiB, Høgskolen i Bergen, Høgskolen Stord/Haugesund, Høgskulen i Volda og Institutt for musikk og dans/ Universitetet i Stavanger.

GRS arrangerer kompetansegivende kurs for kandidater i 3. syklus (både ph.d.- og kunststipendiater) innenfor så vel disiplinspesifikke som interdisiplinære emner samt metodiske problemstillinger. Kurs blir avholdt to ganger pr. år, delvis ved UiB (høstkurs) og delvis på en av de andre samarbeidende institusjonene (vårkurs). Aktiviteten har vært stigende, med økende tilslutning både mht. aktive kandidater og øvrig deltakelse. Våren 2016 er ca. 20 kandidater registrert som medlemmer i GRS, fra samtlige medlemsinstitusjoner. Godt over halvparten av kandidatene er tilsluttet UiBs doktorgradsprogram, mens 4 av dem er tilknyttet PKU (fra UiB og UiS). I tillegg til egne medlemmer har GRS-kursene stigende nasjonal og internasjonal rekruttering av aktive kursdeltakere. Kursene er også åpne for faglig ansatte og masterstudenter fra medlemsinstitusjonene, og ved forrige kurs (november 2015) var der over 80 påmeldte deltakere totalt.

GRS legger vekt på å være en interdisiplinær forskerskole som skal omfatte alle aspekter av forskning og utviklingsarbeid innenfor musikk: Utøvende musikk, komposisjon, musikkvitenskap, musikkterapi og musikkpedagogikk. Perspektivet kommer til uttrykk både som kunnskap om interdisiplinære synsvinkler, men også som arbeidsmetode i seg selv. Forskerskolen har også medlemmer fra andre fagområder (språkfag, barnehagepedagogikk, psykologi) som arbeider på prosjekter der musikk er en vesentlig komponent. Dette kan gjøre GRS til et viktig møtested for å utvikle samarbeid på tvers av fakulteter og faggrenser. GRS legger også vekt på å være et møtepunkt mellom ph.d.- og kunststipendiater, og har sett en økende oppslutning fra kandidater med kunstnerisk fokus.

GRS bygger nettverk nasjonalt og internasjonalt, og har to ganger søkt om status som nasjonal forskerskole under NFR. Selv om GRS ikke har fått tilslag så langt, har søknadsprosessene bidratt til å utvide forskerskolens kontaktflate – noe som får et konkret resultat i at vårkurset 2017 blir lagt til Oslo, i samarbeid med Norges musikkhøgskole og Institutt for musikkvitenskap ved UiO.

Forskerutdanning, prosjektgruppens anbefalinger:

- Kunstnerisk ph.d.-program ved UiB må etableres slik at det fyller nye krav til volum fra NOKUT.
- UiB påtar seg ansvaret for å finne finansiering til minimum 7 nye kunststipendiatstillinger.
- Planer for det kunstneriske ph.d.-programmet må konkretiseres, i samråd med NRKU og PKU når det gjelder Stipendiatprogrammets videre utvikling.
- Organisatorisk ansvar for all ph.d.-virksomhet ved fakultetet må sees i sammenheng med utredning av overordnet organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning, samt behov for administrative støttefunksjoner.
- Når GA går ut av HF, må Grieg Research School overføres til det nye fakultetet, slik at det regionale ansvaret for forskeropplæring i musikk ivaretas videre.

7 Nytt fakultet: Organisasjonsmodell

7.1 Institutter og fakultetsnivå

Prosjektgruppen foreslår at fakultetet fra 01.01.2017 organiseres i tre institutter med fagfeltene

KUNST DESIGN MUSIKK

Med en slik inndeling kan Griegakademiet og de to avdelingene kunst og design ved KHiB fortsette sitt faglige arbeid med kontinuitet inn i nytt fakultet i 2017. Dagens måltall for studenter ved de tre enhetene ser slik ut: kunst 203, design 163, musikk 240. Det bør legges stor vekt på tilrettelegging av faglige møtepunkter og samarbeid på fakultetsnivå (mer om dette i kap. 5.3).

Andre organiseringsformer, både instituttløs organisering og alternativer til tredeling, har vært drøftet. Prosjektgruppen tilrår en pragmatisk løsning der en starter driften av det nye fakultetet med en organisering som ligner mest mulig på det en har i dag, med omorganisering av de administrative tjenestene. En større gjennomgang og revurdering av faglig inndeling har ikke vært en overordnet føring for etablering av nytt fakultet, men på sikt bør det være aktuelt å utrede andre alternativer, for å styrke faglig dynamikk og fleksibilitet i fakultetet.

Spørsmål om styring og ledelse av det nye fakultetet og instituttene må utredes, eventuelt med tilrettelegging av overgangsordninger. Her må innarbeides erfaringer både fra KHiB og UiB for å få en gjennomtenkt, helhetlig og hensiktsmessig organisasjon med legitimitet.

Institutter og fakultetsnivå, prosjektgruppens anbefalinger:

- *Fakultet for kunst, design og musikk* starter med tre institutter fra 01.01.2017.
- Spørsmål om styring og ledelse av det nye fakultetet og instituttene må utredes, eventuelt med overgangsordninger, og med størst mulig medvirkning fra de som skal være i fakultetet.

Fakultetsstyre

Dekan

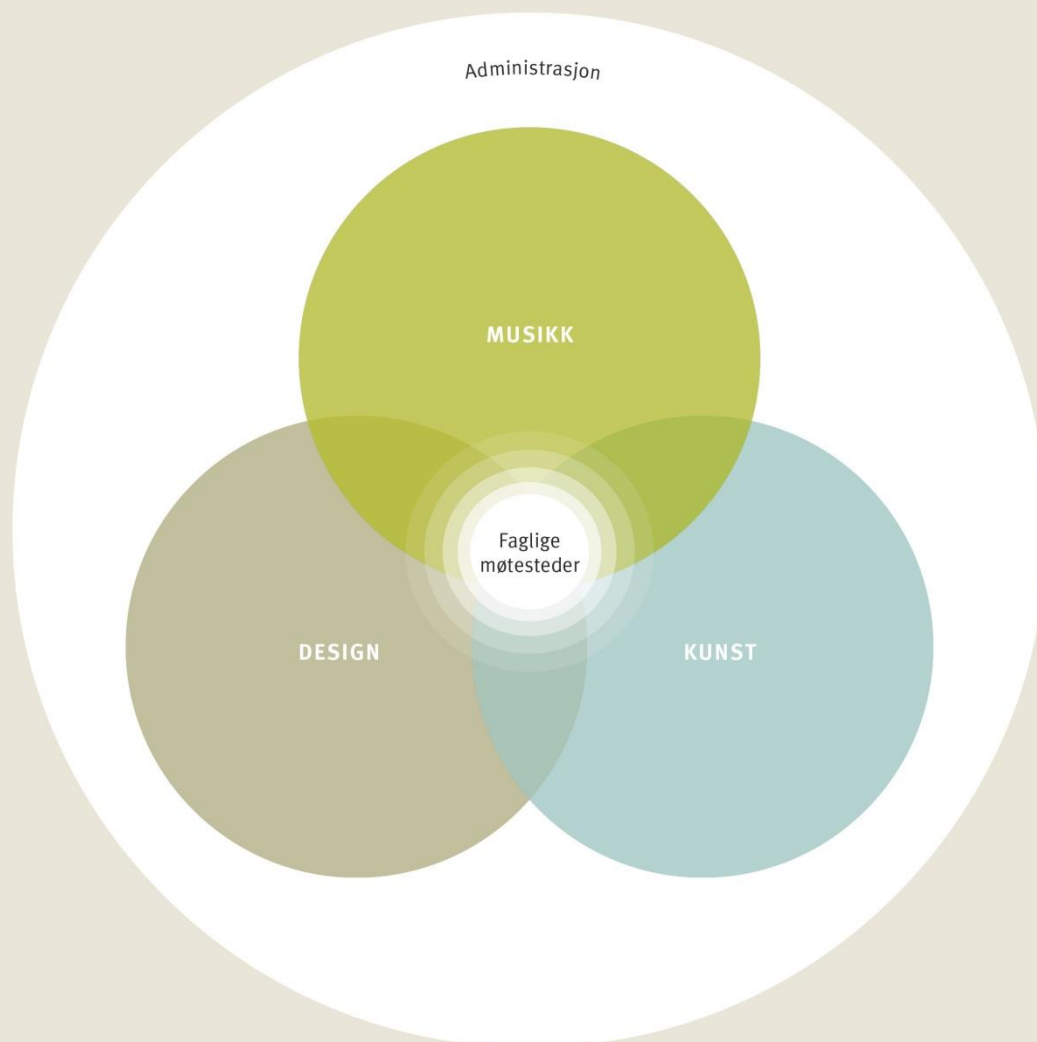
Prodekan forskning
Visedekan utdanning

Fakultetsutvalg

Kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning,
utdanning, internasjonalisering, annet?

Faglige møtesteder på fakultetsnivå:

Seminarer, samlinger,
tverrfaglige undervisningsprosjekter,
forskningsprosjekter etc.

7.2 Navn på fakultet og institutter

Prosjektgruppen har drøftet to alternativ for navn på fakultetet:

1. *Det kunstneriske fakultet* eller *Kunstnerisk fakultet*
2. *Fakultet for kunst, design og musikk*

Alternativ 1: *Kunstnerisk* er et godt overgripende ord for store deler av virksomheten ved fakultetet, men vil antagelig bare forbindes med den utøvende og skapende virksomheten, ikke den vitenskapelige. En annen svakhet ved dette alternativet er at det raskt oppstår behov for forklaringer om hvilke fagfelt fakultetet rommer. Ordet *kunstnerisk* utløser erfaringsmessig store diskusjoner ved oversettelse til nynorsk.

Alternativ 2: Navnet. Navnet betegner fagfeltene, innebærer en presis beskrivelse av hva fakultetet rommer, og kan inkludere ulike faglige tilnærminger (*kunstnerisk* og *vitenskapelig*) uten at det forklares eksplisitt. Prosjektgruppen anbefaler dette. Rekkefølgen *kunst, design ...* følger dagens navn Kunst- og designhøgskolen og viderefører dermed identifikasjon og gjenkjennelse. Navnet kan brukes på både bokmål og nynorsk.

Prosjektgruppen foreslår tre institutter, men har ikke tatt stilling til forslag til navn på disse. Noen momenter som gjelder instituttnavnenes betydning for synlighet og identitet: KHiB har et pågående profileringsprosjekt som er koblet til innflytting i nytt bygg, hvor KUNST DESIGN BERGEN er de sentrale og identifiserende ord. For KHiB er dermed *Kunst- og designhøgskolen i Bergen/KHiB* ikke begrep som er nødvendig å ha med videre. For Griegakademiet er både *akademi*-begrepet og *Grieg*-navnet viktig for faglig synlighet og identitet. En slik navnebruk må sees i internasjonal kontekst. Mange studiesteder for utøvende musikk og komposisjon bruker akademibegrepet. Flere knytter også an til velkjente musikkpersonligheter, for eksempel Mozarteum, Franz Liszt Academy of Music og F. Chopin University of Music. I nordisk sammenheng er de to internasjonalt mest kjente komponistene, Sibelius og Grieg, knyttet til studiestedene Sibeliusakademiet (Sibelius Academy, University of the Arts Helsinki) og Griegakademiet (the Grieg Academy, University of Bergen).

Navn på fakultet og institutter, prosjektgruppens anbefalinger:

- *Fakultet for kunst, design og musikk* blir navnet på fakultetet.
- Forslag til navn på instituttene bearbeides i samråd med de som skal arbeide der, og med tanke på synlighet og identitet.

7.3 Fagmiljøenes synlighet og identitet

Det har vært bekymring for om nåværende Kunst- og designhøgskolen i Bergen og Griegakademiet kan komme til å miste opparbeidet synlighet og identitet gjennom ny organisering.

Faglig kvalitet og aktivitet gir synlighet, så fremt det formidles godt. Det er opp til fagmiljøene selv å videreføre sitt arbeid og gjøre seg synlig ved å formidle det i sine omfattende nettverk på individuelt og institusjonelt nivå. KHiB vil miste en rolle som selvstendig institusjon, som innebærer blant annet direkte kontakt med Kunnskapsdepartementet og sikret plass i andre sentrale nasjonale fora. Det

nye fakultetet må spille en offensiv rolle der de kollegiale fagmiljøene samler seg om felles nasjonale strategier, som i NRKU og PKU. I internasjonal sammenheng har de ulike fagfelt lang erfaring med å gjøre seg gjeldende gjennom deltakelse i ulike sammenhenger.

KHiBs lokalisering i Møllendal fra 2017 vil i seg selv gi økt synlighet til kunst og design. Samlokalisering i Møllendal av både kunst, design og musikk vil ha stor betydning for synlighet og identitet i det lokale, nasjonale og internasjonale bildet. KHiB sitt pågående profileringsprosjekt KUNST-DESIGN-BERGEN må samordnes med utvikling av fakultetets identitet og synlighet.

Synlighet og identitet ivaretas også gjennom et godt navn på fakultetet, og gjennom forslag om tre institutter hvor kunst, design og musikk er tydelige og gjenkjennelige fagfelt (se over, kap. 7.2).

Kvalitet i kommunikasjon og formidling er av svært stor viktighet for synlighet og identitet. I fase 3 må det utvikles en kommunikasjonsstrategi for å gjøre etableringen av det nye fakultetet kjent ved oppstart, rettet både mot UiB internt, og eksternt lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Det må også utredes hvordan fakultetets fagspesifikke kommunikasjonsoppgaver skal ivaretas på lang sikt.

Synlighet og identitet, prosjektgruppens anbefalinger:

- Det må utvikles kommunikasjonsstrategier for å gjøre etableringen av det nye fakultetet kjent ved oppstart, rettet både internt ved UiB og utad lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- KHiB sitt pågående profileringsprosjekt KUNST-DESIGN-BERGEN må samordnes med utviklingen av hele fakultetets synlighet, identitet og kommunikasjon.

7.4 Overordnet organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning i nytt fakultet

Prosjektgruppen legger til grunn at formålet med denne organiseringen skal være utvikling av og støtte for faglig kvalitet på høyt internasjonalt nivå, og at fakultetet skal utnytte sin sammensetning til å etablere konstruktiv dialog mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning. Et sterkt kunstnerisk fakultet forutsetter strategier for utvikling av kultur og struktur. Fakultet skal være bunntungt i den betydning at det skal utgjøre et ambisiøst og handlekraftig faglig fellesskap, og topptungt ved at det skal være et styringsdyktig og strategisk fellesskap. Prosjektgruppen anser følgende faktorer som sentrale for kvalitet i kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning:

- Kvalifisert forskningsledelse på fakultets- og instituttnivå, og innen forskningsgrupper og sentre
- Relevante administrative støttefunksjoner
- Klare krav til resultatrapportering for kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning
- Kontinuerlig kritisk dialog om kvalitet innen kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning
- Relevante internasjonale nettverk
- Tilgang til å søke interne midler
- Støttefunksjoner for søknadsarbeid og eksternt finansiering
- Systematisk arbeid med å bygge forpliktende samarbeidsrelasjoner med andre UiB-fakultet og med Uni Research, samt med sterke fagmiljø regionalt, nasjonalt og internasjonalt innen kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning.

GA og KHiB har i dag uløste utfordringer når det gjelder dokumentasjon og arkivering av kunstnerisk utviklingsarbeid, særlig når det gjelder andre media enn tekst, og kobling av flere media. Nytt fakultet må følge opp dette ansvaret i samarbeid med sentralt arkiv og bibliotek ved UiB.

Strukturelle rammevilkår for faglig ansatte er en viktig del av organiseringen av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning. Prosjektgruppen er oppmerksom på forskjeller ved dagens GA og KHiB:

- Standard forskningstid for ansatte med førstekompetanse er i dag 46 % ved UiB/GA, 40 % ved KHiB.
- KHiB har utstrakt bruk av åremålsstillinger (6 år, evt. x 2) for faglige, mens det ved GA er en kombinasjon av faste stillinger og midlertidige stillinger (under 12 måneder).
- Ulike rutiner for planlegging av forskningstid og rapportering av forskningsresultater

Nytt fakultet starter opp med de betingelser som gjelder for den enkelte ansatte i dag, og fakultetet vil over tid selv ta stilling til om tilpassinger er ønskelig å iverksette.

Overordnet organisering av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning, prosjektgruppens anbefalinger:

- Planene bør bygge på vurderinger av hva som er mer og mindre hensiktsmessig for styrking av kvalitet, i dagens organisering ved KHiB og GA.
- Organiseringen må ses i sammenheng med planer for administrative støttefunksjoner
- Organiseringen må på alle nivå ivareta både kunstnerisk utviklingsarbeid og annen forskning

7.5 Administrasjon og infrastruktur

Prosjektgruppen har drøftet hvordan man kan bygge opp en robust og kompetent administrasjon¹⁶ med enhetlig praksis overfor instituttene, og tilrår at alle administrative tjenester på fakultetet legges til fakultetsnivået, med ansvar for støtte til instituttene og fagmiljøene. KHiB har god erfaring med denne administrative organiseringen, med to fagavdelinger i samme størrelsesorden som hvert av de foreslåtte institutter. Det understrekes at en samling av de administrative tjenestene i en enhet direkte under (fakultets)direktøren ikke utelukker at ansatte kan ha sitt fysiske arbeidssted ved instituttene.

Deler av de administrative arbeidsoppgavene ved dagens KHiB er relatert til at KHiB er en selvstendig høgskole. Denne type arbeidsoppgaver vil endres når KHiB inngår i et nytt fakultet ved UiB. Administrative støttefunksjoner som er knyttet til at KHiB er en selvstendig høgskole, bør flyttes til UiBs sentrale avdelinger med samme formål. Dette gjelder i hovedsak arbeidsoppgaver knyttet til eiendomsdrift, arkiv, bibliotek og IT-drift. I sum er dette estimert til omkring 11 årsverk. Også for disse kan fysisk plassering eventuelt være en annen enn organisatorisk plassering. Nytt fakultet må uansett organisering få faglig relevante tjenester på disse områdene. Fagmiljøene i nåværende KHiB og GA må spesifisere sine særlige behov, slik at man kan sikre at tjenestene får relevant innretning.

Innenfor områdene økonomi, HR, utdanning og forskning/ kunstnerisk utviklingsarbeid vil det være behov for videre utredninger knyttet til organisering og arbeidsdeling mellom de ulike enheter og nivå etter etablering av det nye fakultetet. Når det gjelder kommunikasjonstjenester, må det utredes hvorvidt disse tjenestene skal organiseres under fakultetet eller formelt knyttes til UiBs kommunikasjonsavdeling. Prosjektgruppen har ikke vurdert detaljerte bemanningsplaner for de administrative arbeidsoppgavene. Dette er arbeid som må videreføres i løpet av høsten 2016. Over

¹⁶ Vurderingene bygger på materiale fra rapport fra arbeidsgruppe for administrasjon og infrastruktur. Rapporten er tilgjengelig her: http://www.khib.no/media/3165027/kunstnerisk_fakultet_administrasjon_infrastruktur_180316.pdf

tid bør administrativ reorganisering av nåværende ressurser ved KHiB og GA kunne gi innsparing, samtidig som målet er gode tjenester for den faglige virksomheten.

Det er satt ned en egen gruppe som skal vurdere samkjøring av IT- støttesystemer. UiB og KHiB har i dag flere ulike systemer, og en gjennomgang og samkjøring er nødvendig.

Administrasjon og infrastruktur, prosjektgruppens anbefalinger:

- Alle administrative tjenester på fakultetet legges til fakultetsnivået, med ansvar for støtte til institutter og fagmiljø.
- Administrative støttefunksjoner knyttet til KHiBs funksjoner som selvstendig institusjon, som drift, IT, arkiv og bibliotek, flyttes til UiBs sentrale avdelinger. Fagmiljøene i KHiB og GA må spesifisere sine særlige behov, slik at man kan sikre at tjenestene får relevant innretning.
- Dimensjonering av administrative støttefunksjoner innenfor økonomi, HR, studier og forskning må bearbeides med tanke på fakultetets samvirke med universitetets administrative fellesfunksjoner.
- Fakultetet vil ha betydelig behov for fagnære kommunikasjonstjenester, og organisering av disse må løses ut fra dette behovet.
- Konkretisering av bemanningsplaner for administrasjon og infrastruktur blir en hovedoppgave høsten 2016.
- Fakultetets støttefunksjoner må evalueres når det er gått en viss tid.

7.6 Økonomi

Prosjektgruppen har vurdert økonomiske forutsetninger for etablering av nytt fakultet¹⁷. Det er fokusert på:

- Institusjonenes finansiering fra KD
- Intern budsjettforvaltning
- Åpningsbalanse i nytt fakultet

KHiB og UiB finansieres i dag på ulik måte fra KD. KHiB er unntatt fra finansieringsmodellens resultatelementer, med unntak av ferdigstilte doktorgrader (kunststipendiatene). GAs virksomhet er inkludert i resultatbasert finansiering når det gjelder studiepoeng og forskningspublisering, men unntatt når det gjelder kunstnerisk utviklingsarbeid. Unntaket fra resultatbasert finansiering for kunstnerisk utviklingsarbeid gjelder for øvrig for alle kunstutdanningene i Norge. KD arbeider med revisjon av finansieringsmodellen, og nytt fakultet/UiB må avvente denne både når det gjelder forskning og studiepoeng som resultat. Kunst, design og utøvende/skapende musikk i nytt fakultet vil følge det som gjøres gjeldende for kunstnerisk utviklingsarbeid nasjonalt sett. Prosjektgruppen anbefaler imidlertid ikke at UiB innfører egne resultatmodeller for det nye fakultetet utover eventuelle endringer i KDs modell.

De to institusjonene har også ulike ordninger ved at UiB i stor grad eier sine bygninger selv, mens KHiB betaler husleie til eksterne aktører. Det bør vurderes om det nye fakultetet fortsatt skal inngå egne husleieavtaler med eksterne aktører eller om de skal inngå i universitetets internhusleiemodell.

¹⁷ Vurderingene er basert på notat av Steinar Vestad, tilgjengelig på http://www.khib.no/media/3165030/nytt_fakultet_notat_oekonomi_05042016.pdf

En konsekvens av at KHiB går fra selvstendig høyskole til fakultet ved UiB er endringer i interne rutiner for budsjettfordeling. På sikt bør det nye fakultetet inngå i UiBs budsjettfordelingsmodell på linje med de andre fakultetene ved UiB, med mulighet for tildeling fra felles strategiske satsningsmidler og midler til vitenskapelig utstyr. Det foreslås at dette først skjer med virkning tidligst fra 01.01.2018.

Det er viktig at fakultetet har en stabil og oversiktlig økonomi ved opprettelsen. Etter prosjektgruppens oppfatning bør åpningsbalansen i det nye fakultetet bestå av dagens budsjett ved KHiB samt dagens budsjett for Griegakademiet. I den forbindelse må UiB gi en redegjørelse for forventet aktivitet og finansieringsnivå ved Griegakademiet. For øvrig forventes betydelige overføringer (i hovedsak bundne midler) ved KHiB fra 2016 til 2017. Disse overføringene må inngå i åpningsbalansen for det nye fakultetet. UiB påtar seg ansvaret for å finne finansiering for minimum 7 nye kunststipendiatstillinger. Fakultetets åpningsbalanse vil korrigeres som følge av eventuell flytting av arbeidsoppgaver mellom det nye fakultetet og universitetets øvrige enheter.

Det forventes at husleieøkningen som følger av at kunst og design flytter til Møllendal i 2017, dekkes innenfor KHiBs eksisterende budsjetttramme, ettersom dette er en forpliktelse KHiB har påtatt seg for mange år siden.

Økonomi, prosjektgruppens anbefalinger:

- Kontakten med KD må følges opp når det gjelder ressursbehov, særlig stipendiatstillinger og samlokalisering.
- Åpningsbalansen for nytt fakultet bør bestå av dagens budsjett ved KHiB samt dagens budsjett for GA. UiB må gi en redegjørelse for forventet aktivitet og finansieringsnivå ved Griegakademiet.
- Husleieøkningen som følger av at kunst og design flytter til Møllendal i 2017, dekkes innenfor KHiBs eksisterende budsjetttramme.

8 Nytt fakultet: Samlokalisering

I rapporten fra Fase 1 het det:

Synlighet både lokalt, nasjonalt og internasjonalt er konkret knyttet til lokalisering. KHiB flytter inn i Snøhettas nybygg i Møllendal sommeren 2017, og får med dette et identitetsskapende bygg med rom for å invitere offentligheten inn på en helt annen måte enn i dag. Bedre lokalisering for GA har i mange år vært et anerkjent faglig krav. UiB har i 2013 gjort en mulighetsstudie/forprosjekt av ombygging og utvidelse av nåværende lokaler i Nygård skole, som avventer prioritering fra Statsbygg. Dette innebærer en krevende rehabilitering av et eldre skolebygg. I Møllendal har Statsbygg kjøpt opp det tidligere lakkeringsverkstedet ved siden av nye KHiB, for å sikre mulige utvidelser. Dette kan være et mulig alternativ for lokalisering av GA i et nybygg. UiB vil arbeide for at GA blir samlokalisert med KHiB i Møllendal.

Gjennom kontakt mellom UiB eiendomsavdeling og Statsbygg er det blitt klart at lokalisering for GA i Møllendal kan være et realistisk alternativ, og at dette kan gjøres av UiB gjennom ordningen med kurantbygg. Det arbeides for å starte opp skisseprosjekt våren 2016. Muligheten for samlokalisering i Møllendal innen overskuelig tid har gitt arbeidet med å forme et nytt fakultet et løft. Samlokalisering angår alle deler av virksomheten. Ansatte og studenter er sterkt motivert for dette og ser nye faglige muligheter. Lokalisering i Møllendal knytter an til *Kulturaksen* i Bergen, som starter på Nordnes med USF og nylig er utvidet med etablering av Kunstgarasjen i Møllendalsveien, og dette kan være incitament for nye etableringer av beslektet aktivitet. Bergen kommune bør orienteres om de nye potensielle lokaliseringsplanene for GA.

Prosjektgruppen har drøftet hva som skal til for at samlokalisering fremmer faglig samarbeid og tverrfaglighet. Dette ble formidlet til UiB eiendomsavdeling og gruppen for sammenligning av romprogram, i et notat 27.01.2016:

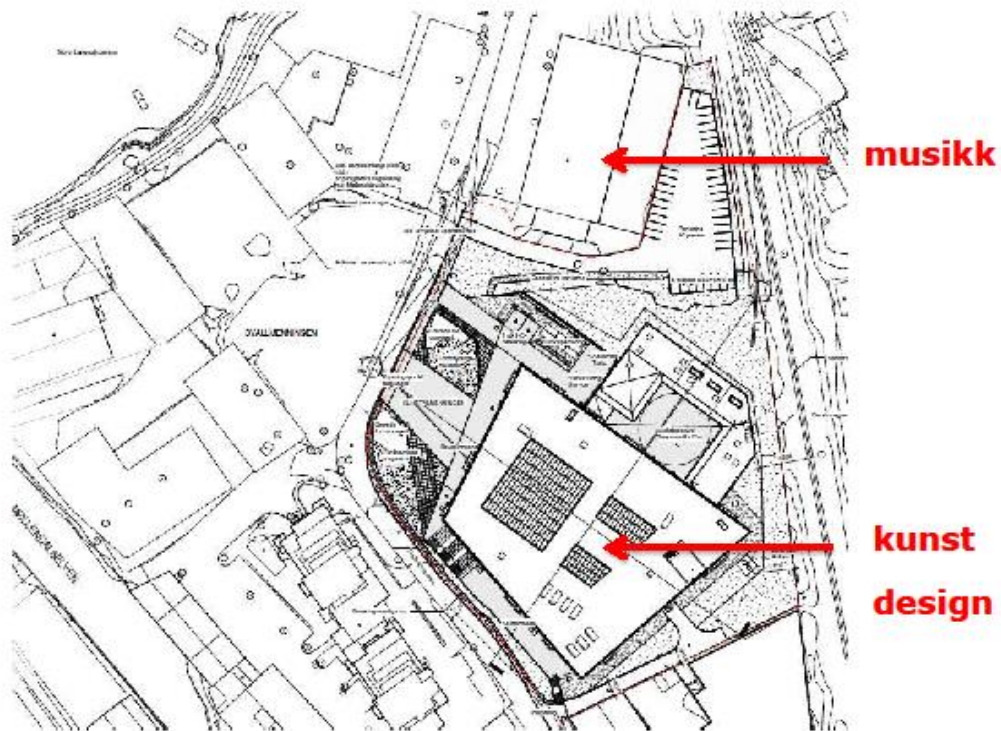
Om faglig gevinst av samlokalisering KHiB og GA – Momenter til forprosjekt bygg Griegakademiet

[...] Prosjektgruppen ser følgende punkter som forutsetninger for at samlokalisering KHiB - GA kan gi optimal faglig gevinst:

- De to byggene bør i størst mulig grad sees som et samlet prosjekt med felles mål
 - I KHiBs målformuleringer står det bl.a.: *Byggets arkitektur skal tilrettelegge for spennet mellom åpenhet og formidling til innadventhet og utforskning.*
- Møllendal blir med KHiBs nybygg del av Bergen kommunes kulturakse. Det bør tas opp med kommunen om dette kan forsterkes ved etablering av flere kunst- og kulturinstitusjoner i området.
- Tilrettelegging for naturlige møtesteder for byggets brukere:
 - Felles inngang, resepsjon og vrangleområde for begge bygg
 - Felles kantine for begge bygg og ingen alternative serveringssteder
 - Felles organisasjon for bibliotek, fortrinnsvis samlokalisert
- Flest mulig rom i felles rombookingssystem for høyest mulig utnyttelse
- Fellesarealer/møtesteder for stipendiater og forskningsgrupper
- Tilrettelegging bygningsmessig for at det nye fakultetet utvikler gode tverrfaglige samarbeidsrelasjoner innenfor og utenfor UiB, for eksempel ved lett tilgang til stasjon for bybane og til gangbro/vei opp til området for det planlagte Helsecampus Årstadvollen.

Sak om samlokalisering ble fulgt opp i møte med styringsgruppen 29.01. Her ble det avklart at arbeidet for samlokalisering ikke lenger inngikk i prosjektgruppens mandat, men vil bli ivaretatt fra UiB.

Tegningen viser mulig samlokalisering i Møllendalsveien 61 og 69:

Samlokalisering, prosjektgruppens anbefalinger:

- Samlokalisering av kunst, design og musikk i Møllendal er av avgjørende betydning for fakultetet, og berører alle deler av virksomheten. Saken må følges opp best mulig fra UiB.

9 Sluttord

Opprettelsen av nytt fakultet, med virksomhetsoverdragelse av KHiB til UiB som forutsetning, er et tiltak for å styrke faglig virksomhet, med både faglige og administrative konsekvenser.

Prosjektgruppen registrerer med glede at man i den korte prosjektperioden har opplevd stigende interesse og motivasjon blant de ansatte. Nye faglige konstellasjoner er allerede i gang med å utløse ny energi og faglige innfallsvinkler når det gjelder kunstnerisk utviklingsarbeid, forskning, formidling og utdanning. Mange av utfordringene som presenteres, møtes i fagmiljøene med positiv entusiasme og nysgjerrighet.

Hele virksomheten ved KHiB skal flytte fra seks bygg i sentrum til ett bygg i Møllendal i 2017. Dette vil både før, under og etter flytteprosessen legge beslag på betydelige ressurser både faglig og administrativt for store deler av det nye fakultetet. Ambisjonene for fase 3 og for hele 2017 må dimensjoneres realistisk i forhold til dette.

Prosjektgruppen anser det som viktig at flest mulig avgjørelser som gjelder fakultetets innretning, tas av fakultetet selv, dvs. etter at fakultetet er etablert.

Prosjektgruppen ser med forventning og tillit fram til videre utvikling og etablering av fakultetet. Prosjektgruppen står enstemmig bak rapporten.